

Bělohradské listy

Vydáno 22. 6. 2012 • Ročník XII • Cena 16 Kč

léto / 2012

Výstava fuchsíí

12-13

Rodina Vojtíšková

14-16

Basketbalistky v Bažantnici

18

©tevíření lázeňské sezóny 2012

BĚLOHRADSKÉ LISTY

Časopis Bělohradu a okolí Léto/2012

2 OBJEKTIVEM BĚLOHRADSKÝCH LISTŮ

3 BENZÍNKA (LADISLAV STUHLÍK)

4-5 K. V. RAIS (MARTIN HLADKÝ)

6-7 Z HISTORIE BAŽANTNIC (MILENA ČERNÁ)

8-9 HEŘMANKA (VLASTIMIL HRNČÍŘ)

10-11 KRYŠTOF HARANT Z POLŽIC A BEZDRUŽIC (PAVEL ŠUBR)

12-13 VÝSTAVA FUCHSÍ (ANTONIE VANIŠOVÁ)

14-16 STÍNY SMRTI ZA HEYDRICHIÁDY V NAŠEM MĚSTĚ (PAVEL ŠUBR)

17 OBĚTI VÁLEČNÉHO BĚSNĚNÍ (LADISLAV STUHLÍK)

18 BASKETBALISTKY V BAŽANTICI (EDUARD ČELIŠ)

19 REKLAMY

21-22 TAKOVÍ JSME BYLI (EDUARD ČELIŠ)

22 SÁGA RODU DERŠÁKŮ (ZDENĚK PRCHAL)

23 KOSTELY NA BĚLOHRADSKU KOSTEL SV. MIKULÁŠE V CHOTČI (ANTONIE VANIŠOVÁ)

FOTOGRAFIE NA OBÁLCE

STRANA 1
ALENA FLÉGLOVÁ
ZAHÁJENÍ LÁZEŇSKÉ SEZONY

STRANA 24
ALENA FLÉGLOVÁ
NA LOUCE

DALŠÍ ČÍSLO
BĚLOHRADSKÝCH LISTŮ
VYJDE 27. 7. 2012

Bělohradské listy
Vydává Město Lázně Bělohrad
Vychází jako dvouměsíčník
Redakční rada: Ladislav Stuchlík (šéfredaktor), Eduard Čeliš,
Alena Fléglová, Hana Friedrichová, Svatopluk Hrnčíř, Václav
Lejdar, Josef Špür, Ing. Pavel Šubr, Mgr. Antonie Vanišová.
Povoleno MK ČR pod č. E 10901
Adresa: **Město Lázně Bělohrad**
Městské kulturní středisko,
Barákova 3, 507 81 Lázně Bělohrad
Telefon: 739 629 482, Fax: 493 792 484
E-mail: mks@lazne-belohrad.cz
Grafika, sazba a tisk: tiskárna ARPA,
Kotkova 792, Dvůr Králové n. L.

Historická benzínová pumpa v Bělohradě

BENZÍNKA

Přijel jsem na Babetě k benzínové pumpě. Je lhotejno, kde se to stalo, neboť všechny benzínky jsou si podobné. Postavím stroj na stojánek a jdu nejdřív pro olej. Babeta má dvoutaktní motor a do něho patří směs benzínu a oleje v poměru 1:50. Vždycky, když jedu Babetu natankovat, beru si na sebe něco starého. Olej se nalévá do nádrže samostatně z různých obalů. Nádobka se zamastí a tím se často zamastí i moje kalhoty. Dávno již neplatí to, co si pamatuji z mládí. Tenkrát stála u benzínové pumpy červená konev se zvláštním míchadlem. Obsluha stanice načerpala benzín do konve, smíchala ho s olejem a nalila do nádrže. Řidič zaplatil a odjel.

Dnes v době samoobslužných čerpacích stanic si tohle všechno pěkně obsloužíte sami. Pokladní pouze vybere peníze a nazdar! Ale za tím nazdar! se skrývá řada úskalí. Vraťme se však k mé Babetě.

„Čtyři litry s olejem,“ povídám paní za pultem.

„Chcete olej do pěti litrů nebo větší balení? Výhodněji vás přijde, když si vezmete celou půllitrovku.“

„Jak půllitrovku? Mně stačí olej do těch čtyř litrů, které si natočím!“

„To my nemáme. Koupíte u nás malé jednorázové balení, nebo půllitrové či litrové a pak mám ve skladu pětilitrovku, ale tu nikdo nekupuje.“

„A nemohla byste mně nalít olej jen do těch čtyř litrů? Co budu dělat se zbytkem? Kam tu otevřenou zamaštěnou lahvičku dám? To s ní mám jet na nákup, k našim a pak zalít na hřbitov? Já toho mám hodně a do tašky k rohlíkům ji nedám.“

„To asi máte smůlu. My olej rozlévat nesmíme.“

Co teď? Mám si koupit balení do pěti litrů, nalít co je potřeba a zbytek vyhodit? To bych byl ekologický a ekonomický barbar. Nebo si mám koupit větší balení, vrátit se se zbytkem domů a přistě si zas trochu oleje přivést?

Nebo mohu jet domů, vzít kanystr, dojít pěšky koupit benzín, neboť na Babetě se jede s kanystrem špatně, a pak teprve vyrazit? I když to už možná bude v krámě zavřeno a má cesta bude zbytečná.

Ještě mohu vytáhnout auto, dojet si pro benzín, pak přesehnout na Babetu. Nicméně to můžu jet autem rovnou.

Ted', babo, rad'!

Nevím, jestli jsem volil správně, ale koupil jsem půllitrovku, zamastil si ruce a vrátil se domů uložit olej a provést očistu.

Byl krásný podvečer. Jízda na mém jednostopém přibližovadle byla nádherná.

Snad až na ten zážitek s benzínem. Zůstal mně totiž v hlavě brouček.

Příště na to musím myslet, abych nezapomněl vzít lahvičku s olejem, plus rukavice, protože se mohu umastit, starou tašku, do které dám olej, a vyjet dřív, abych to všechno stihl.

A pak vyvstala ještě otázka. Proč někdo nevyjde, nenačerpá mně benzín ve správném poměru a já mu za to ve správném poměru zaplatím? Věřím, že obsluha čerpacích stanic by to ráda udělala, ale zakazují jí to interní předpisy, bezpečnostní předpisy, předpisy o zacházení s látkami znečišťujícími životní prostředí a další předpisy, zákazy a nařízení.

Až zase přijde na řadu zdravý lidský rozum, to bude krása!

Ladislav Stuchlík, foto: archiv

Milá a vážená redakce Bělohradských listů,

dovol mi, abych přispěl do stále nevytvořené kritické mozaiky vašeho rodáka Karla V. Raise. Pravdou je, že až do dnešních dnů o něm nevzniklo žádné syntetické dílo. Existuje sice velké množství lepších či horších především časopiseckých příspěvků, ale nic to nemění na té skutečnosti, že téměř po 90 letech od Raisova úmrtí nespátřila světlo světa monotematicky zaměřená publikace. Zjistěte je to škoda, ale i zároveň stále přetrvávající dluh.

Ani můj příspěvek neřeší tuto otázku, jde pouze o jistý střípek zmíněné mozaiky, snad ale pro mnohé, především pro Bělohradské, zajímavý.

Dnes již posledním žijícím potomkem rodiny Raisových a zároveň posledním pozůstalým Karla V. Raise je jeho pravnuček - Ivan Rais. Oslovil jsem ho a požádal o setkání. Při společném rozhovoru jsem se ho tázal na charakteristické rysy osobností Karla V. Raise i Marie Miškové - Raisové, na jejich tvorbu a na jejich rodinný život. Při vzpomínce na Lázně Bělohrad nebyl příliš sdílný. „Vilka se prodala, nebylo kde bydlet, jako kluk jsem tam trávil prázdniny.“

V současné době Městský úřad v Lázních Bělohradě Ivana Raise zve na vzpomínkové akce jeho předka. Poslední potomek romanopisce se jich však nikdy nezúčastnil a podle jeho slov na tom nehodlá nic měnit - jde jen o příbuzenské pouto; nepotřebuje být vyzdvihován a připomínán něčím, co je mu vzdálené.

Původní příjmení Ivana Raise je Ivan Vlk. Do křestního listu mu ale matka nechala zapsat příjmení Rais, tzn., že Hana Vlková - Mišková přičkla svému potomkovi příjmení svého proslulého děda, Karla V. Raise. K příjmení Rais se ale Ivan přihlásil až později. „Naši se rozešli, pak na akademii muzických umění nastala ta změna, to je ale otázka mých rodičů.“ Při naší schůzce Ivan Rais několikrát podotkl, že o sobě nerad mluví, a to dokonce i jako muzikant (houslista). „Nechtěl jsem

být zveřejňován ani jako muzikant.“ Zároveň mi sdělil, že se nerad vrací do historie.

Působí vyrovnaně a optimisticky; řekl mi i několik pedagogických postřehů z rodinného prostředí, které si dodnes cení, např. že není dobré, když rodiče své děti k něčemu nutí. Jeho heslo je Život je jednoduchý a krásný, pokud ho lidi nezačnou komplikovat.

Hned na počátku našeho rozhovoru jsem byl ujistěn, že všichni korespondenci nebo rukopisy po Karlu V. Raisovi již Raisovi předali ještě za života Marie Miškové - Raisové Literárnímu archivu Památníku národního písemnictví v Praze.

Ivan Rais s manželkou dodnes bydlí v domě, kde 8. července 1926 Karel V. Rais zemřel, tedy v Čermákově ulici 2 v Praze 2 - Vinohradech. Karel V. Rais s rodinou dům koupil již postavený. Ivan Rais vzpomínal, že v období minulého režimu měli s domem mnoho nepříjemností. „Komunisté nás vyhazovali z našeho domova, prý jsme měli sedm metrů nadplán. Zastal se nás tehdy i Památník národního písemnictví v Praze. Odůvodňoval to tehdy tím, že se v domě nachází mnoho historických věcí. Nakonec nás v něm nechali bydlet, ale museli jsme ho předat státu. Vrátili nám ho až po revoluci v roce 1989.“

Podle slov Ivana Raise se v jejich rodině nic o Karlu V. Raisovi netradovalo. Zdůraznil, že jeho matka profesionálně zpívala a že jejich umělecká orientace byla hudební, nikoli literární. „Byli jsme spíše hudební rodina, mě později začalo zajímat francouzské malířství.“ Vedle hudby se Vlkovi zabývali malířstvím - Slavičkem, Kavanem, z literatury Thomayerem, a to snad jen kvůli jeho lékařské profesi.

I Marie Mišková - Raisová (babička) Ivanu Raisovi tvrdila, že má hudební, nikoli literární talent. „Jako velké plus беру, že mě babička nikdy nenutila (a ani se o to nikdy nesnažila) do literatury.“

K literatuře obecně se Ivan Rais vrátil až díky již zmíněným francouzským malířům, zaujali ho především francouzští spisovatelé 19. století. „Motají se hodně kolem muziky, tak snad proto.“ - „Literaturu nám ošklivil minulý režim. Cpali mně antiku, ale mně to moc neřikalo, pak do mě hustili Jirásky. Odmítal jsem povinnou literaturu, o tři roky později jsem nevěděl nic. Nečetl jsem ani starší literaturu, jen snad tu, která se týkala muziky.“

Ivan Rais dále velmi kriticky hodnotil *Babičku* od Boženy Němcové a následně spisovatele Aloise Jiráska. „Ta vůbec není pro děti, nemá co dělat v povinné četbě. Jirásek je samé krveprolití, moc se mi to nelíbilo. Není pro mládež, děti ho nečetly s radostí, snad jenom *Záhořanský hon* - ostatní méně; nechytlo mě *Bratrstvo*, *Temno*, to nejsou knihy pro děti, ale pro historiky. Jirásek sám nebyl valný spisovatel.“

Od svého pradědečka Ivan Rais četl především *Pantátu Bezouška*, *Západ*, *Zapadlé vlastence* a nějaké další povídky. „Měl jsem jen obavu, že tam najdu něco jako u Jiráska. S radostí jsem zjistil, že tomu tak není. Zjistil jsem také, že Karel V. Rais uměl psát - na rozdíl od Jiráska - a navíc nekomolil historii. Při hodnocení díla je třeba vidět i odstup času, myslím si, že uměl psát, to je můj pocit z toho, co jsem četl. Přiznávám ale, že nejsem literární kritik.“

„Na otázku, zda je možné srovnávat dílo Karla V. Raise a některého francouzského autora, Ivan Rais odpověděl, že každá země má jinou spiritualitu. „V tomto ohledu by se dal poměřovat snad jen *Západ*.“

K. V. Rais a vnučka Marie Mišková

Jirásek, Thomayer, Rais

Podle Ivana Raise jeho pradědeček v minulém režimu nepatřil mezi preferované literáty. „Nebyl ani, ke škodě věci, v povinné četbě.“

Marie Mišková - Raisová svého vnuka neinformovala o svém otci, řekla mu vždy pouze to, na co se zeptal.¹

Dalším zdrojem informací se Ivanu Raisovi stalo to, co zaslechl v cizím hovoru, např. když k nim domů přišel doktor Boháč z Památníku národního písemnictví v Praze a hovořil s Marií Miškovou - Raisovou o Raisovi. „Od babičky jsem se mohl mnoho dozvědět, ale byla inteligentní, nedělala to a nic mi nenutila.“ Ivan Rais řekl, že Marie Mišková - Raisová se podílela na vzniku Památníku Karla V. Raise v Lázních Bělohradě. „Po tatínkovi jím něco dám do Památníku do Bělohradu.“ - „Babička jako spisovatelka si byla také sama pro sebe, nemluvila o sobě, byla skromná snad po svém otci.“

„Karel V. Rais byl skromný člověk, člověk pro sebe, moc o sobě nemluvil, do detailů povahy babička nezabíhala.“ O sourozencích Karla V. Raise, Antonínovi a Jindřichovi, Ivan Rais nic neví. Nejbližším člověkem Ivanu Raisovi byla sestra Marie Miškové - Raisové, paní Doubravka. „Rozuměl jsem si s ní nejlépe, byla svobodomyslná, nenutila by mě do ničeho; zemřela, když mi bylo osm. Doubravka by mi nedávala čist *Bratrstvo*, byla vždy nad věcí s velkým rozhledem, jako člověk mi seděla.“

Byla literární kritičkou, nic o otci nenapsala. S Doubravkou jsme se měli rádi. O otci nikdy nemluvila.“

Josef Thomayer byl rodinou Raisových vysoce hodnocen především jako lékař. Prý byl k pacientům tvrdší, ale říkal jim vše na rovinu. „Babička

říkala, že byl výborný lékař.“ Dokázal odhadovat lidi, Ivan Rais si vzpomněl na příhodu, kterou slyšel od babičky: „Nemohl jsem mu přeci říci, co mu je, je to blázen, skočil by mi z okna.“ Ivan Rais má dodnes ve své knihovně první vydání pradědových knih, které ilustroval Mikoláš Aleš, prý ale nejsou všechny.

V zahraničí se nikdy nesetkal s překlady děl Karla V. Raise. Od kolegů hudebníků ale o nich ví, viděli je v polštině. Babička mu ukazovala překlad Raisovy knihy do ruštiny.

O manželství Karla V. Raise Ivan Rais nic neví. K jeho úmrtí pouze řekl, že zemřel na podchlazení a následný zápal plic.

Rais s rodinou

Od doby předání dokumentů do Literárního archivu Památníku národního písemnictví Raisovi neudrží s touto institucí žádný kontakt.

Mikoláš Aleš všechny svazky především z časových důvodů ilustrovat nestihl. „Neumím, ba ani si netroufám vyjádřit hodnotu pradědečkova i babiččina díla. Nezajímá mě se; od babičky mohl jsem se dozvědět mnoho věcí, ale už je to navždy pryč. Pro mě je Karel V. Rais český spisovatel a můj pradědeček, jinak pro mě šedý dávnovek. Žiji pouze současností.“

Pradědečkovy ani babiččiny knihy? Teď už vůbec toto nečtu, nevracím se k tomu. O Karlu V. Raisovi by dnešní člověk měl vědět, podle toho, co člověk je. Snad jen, že je to český spisovatel a současník Jiráska. To stačí.

O příbuzenském vztahu Ivana Raise ke slavnému předkovi se vědělo, vždy toho ale každý využil v nepravou chvíli: „Co by tomu řekl váš dědeček?“ Když jsme zmínili úpravu Raisovy korespondence a její cenzurní zásahy, po krátkém zamyšlení odpověděl, že si nemyslí, že by to dělala babička. „Kdyby přeci chtěla, spálila by je, na moji babičku to nevypadá.“

Poprvé jsem se setkal s tou informací, že Karel V. Rais by měl mít potomka mimo rodinu. Sdělil mi to Ivan Rais. Pravnuk ale ostře a bez dalšího komentáře řekl, že je to nesmysl.

Opětne vydávání knih Karla V. Raise vidí Ivan Rais spíše skepticky: „Záleží na zájmu lidí i jejich poptávce, je zbytečné něco vydávat, o co není zájem. Stačí se podívat na pulty knihkupectví, kolik se tam nachází titulů ukřivděných autorů a nikdo je nekupuje.“

*Mgr. Martin Hladký, Ph.D.,
foto: archiv*

Dům v Čermákové ulici

¹ Připomeňme jen, že Karel V. Rais uměl hrát na klavír a varhany a také na housle, stejně jako Ivan Rais.

HEŘMANKA

Heřmánek, Řečický, Heřmanka - potok nebo říčka?

Pramení téměř na hranici rozvodí mezi Jizerou a Cidlinou, pod hřbetem heřmanickým v jeho nejvyšší části. Dvě místa je možno považovat za prameniště Heřmanky. První pramínek napájí požární nádrž na jižním svahu obce Heřmanice.

Pramen Heřmanky

Druhý vytéká na povrch pod stavením čp. 19 v Heřmanicích. Napájí malou obdélníkovou betonovou jímečku, která sloužila jako stálý spolehlivý zdroj vody pro hospodaření domu.

Druhý pramen Heřmanky

Pramínek se ale nachází ve sklepě domu a potrubím o světlosti asi 100 mm je voda vyvedena ze sklepa do již zmíněné jímy. Voda z obou pramenů se stéká před stavením a jako ještě nepatrný potůček vstupuje do místa, kde začíná údolí Heřmanky. Zprvu se téměř ztrácí v travním porostu a vytváří mělký močál na dně k jihu se svažujícího průryvu.

Třetím do pramenů Heřmanky je možno považovat i výtok ze železničního tunelu trati Chlumec - Trutnov. Tento pramen mohl být vyveden na povrch až při stavbě tunelu v letech 1870 až 1871. Protože se těleso tunelu svažuje směrem jižním, voda z tunelu vytéká na tuto stranu a stává se prvním levým přítokem Heřmanky.

První přítok Heřmanky vytéká z tunelu

Heřmanka dále protéká kolem místa původní tvrze. Tvrz stála na vyvýšeném místě a to bylo chráněno vodním příkopem.

Na tomto vyvýšeném místě stála heřmanická tvrz

O tvrzi nalezneme jen skromné písemné zmínky.

„Ves Heřmanice je poprvé doložena roku 1365, kdy patřila Adamovi z Heřmanic. V roce 1395 ji držel Petr z Heřmanic jinak z Kamenice a roku 1414 Václav Mašovec z Heřmanic. Po něm zde byli vladykové z Doubravice. Poslední z nich, Zdislav Heřmanský z Doubravice, prodal roku 1549 pustou tvrz a dvůr Heřmanice Mikuláši Kulovi z Chotče, který je hned přenechal Vilémovi Trčkovu z Lipy. Toto je také jediná písemná zpráva o tvrzi. Od těch dob sdílely Heřmanice osudy panství kumburského a neobývaná tvrz brzy zanikla. Tvrz stála na návrší na dnešním jižním okraji Heřmanic při silnici k Lázním Bělhrad. Stopy po ní byly patrné ještě počátkem 20. století, nyní už zanikly docela.“ (Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku - východní Čechy, nakladatelství Svoboda 1989 a také Hrady, zámky a tvrze České V., August Sedláček 1933).

Údolí Heřmanky od osady Heřmanice až po okraj bělohradské kotliny je tvořeno četnými meandry vřytými do hlinitopísčitého červeně zbarveného podkladu v oblasti osad Heřmanice a Valdov a pískovcového podloží v oblasti Horních Lánů. Krásné údolí se strmými úbočími voda Heřmanky vytvořila hlavně v době tání sněhu a při opakujících se povodních, kdy značné množství vody si pro-

rážalo cestu k dříve velkému sladkovodnímu jezeru mezi výraznými hřbety ohraničujícími bělohradskou kotlinu. Na severu hřbetem Pavlánska tvořeným kvádrovým pískovcem, na severovýchodní straně Hůrou s čedičovým podložím a na jihu hřbetem Chlumu, který má za podklad kvalitní pískovec.

Údolí Heřmanky v jejím horním toku je nejhezčí. Tady se potůček mění v říčku posílovanou několika výraznými přítoky a zmožutní natolik, že mohla poskytnout vodní sílu několika mlýnům a pilám. Připomeňme si již zapomenutá vodní díla.

Byla to i nádrž pod heřmanickým kopcem vystavěná panem Věchtem, majitelem domu v dolní části Heřmanic. Jednalo se o první koupaliště pro veřejnost v okolí. Nádrž byla 19,5 m dlouhá, 16 m široká a asi 1,3 m hluboká. Na spodním okraji nádrže byla vybetonována monolitická stěna včetně úzké výpusti opatřené stavidlem. Ostatní obvodové mírně šikmé stěny byly složeny z betonových desek vzájemně přesazovaných. V horní části byla nádrž mělká. Koupaliště bylo zprvu hojně navštěvováno hlavně novopackou veřejností. Bylo vybaveno dřevěnými kabinami a majitelé se starali i o občerstvení návštěvníků. Již cestou ke koupališti si návštěvníci mohli koupit nápoje a také jahody právě u stavení Věchtových v dolní části Heřmanic. Proč opadl zájem o koupání v tomto koupališti, nevíme. Možná proto, že voda byla po celé léto studená. Ohřát ji mohlo jen odpolední sluníčko.

Zbytky obvodových stěn koupaliště můžeme spatřit vlevo pod silnicí právě v místě ostré pravotočivé zatáčky pod heřmanickým kopcem. Voda ještě malého potůčku zčásti protéká dnes již zanesenou nádrží a zčásti nádrž míjí. Koupaliště bylo postaveno ve čtyřicátých letech minulého století.

Věchtovo koupaliště

Asi sto metrů pod nádrží přijímá Heřmanka z pravé strany první větší přítok z vodní nádrže „Richard“. Nádrž je napájena potůčkem

přitékajícím z lesů od osady Studénka. Slouží jako chovný rybník. V době větších dešťů je do nádrže splachována červená ornice z okolních polí. Vodní nádrž „Richard“ vznikla v šedesátých letech minulého století. První roky po jejím napuštění byla hojně navštěvována jako přírodní koupaliště, tak jako vodní nádrž v Lužanech.

Heřmanka potom vtéká do osady Valdov. První historická data o obci jsou z roku 1416, kdy jistý Vlaštěk Dražný měl ve Valdově mlýn. Památky v obci jsou: kamenný kříž postavený 26. 8. 1809, socha Panenky Marie a socha sv. Václava.

Ještě na počátku dvacátého století v osadě Valdov voda Heřmanky (tehdy uváděna jako potok Heřmánek) roztáčela kola dvou mlýnů. Prvním byl mlýn čp. 50. Voda k mlýnu byla přiváděna náhonem z rybníka, který se nacházel téměř uprostřed Valdova. Rybník č. kat. 77/1 ve Valdově byl v majetku správy panství knížete Karla Trautmansdorffa v Dřevěnici. Původní rybník zanikl při stavbě silnice chotečsko-novopacké (mlázovické), která se stavěla z Hřidelce do Valdova v letech 1896 až 1898. Z Valdova do Nové Paky se stavěla v letech 1899 až 1910. V místě původního rybníka navazuje na silnici chotečsko-novopackou odbočka do obce Uhlíře. Silnice do Uhlířů se stavěla v roce 1935. Zmíněný rybník byl plochou největším na horním toku Heřmanky. Na staré fotografii jsou patrné obrysy původního rybníka.

Poslední mlynář Blažej Adamec

Vodní plocha na snímku je už jen zbytkem původního velkého rybníka. V textu, který provází snímek, se píše, že rybník je zanesen bahnem. Po velkém rybníku zůstala jen malá vodní plocha pod dnešní silnicí, odbočkou do osady Uhlíře. V tomto místě Heřmanka přijímá vody potůčku Přibyslavského pramenického pod osadou Přibyslav, v místě, kde se říká Na Drahách.

Kolem osady Valdov bylo v minulosti více rybníků. Na přítoku Přibyslavského potoka jsou zbytky hráze poblíž místa železniční katastrofy. Zbytky tří rybníčních hrází spatřujeme na lukách u lesa Zemanovsko a zbytky dvou směrem odtud k okresní silnici chotečsko-novopacké (mlázovické), která vede po bývalé hrázi rybníka Habřinského poblíž usedlosti čp. 5. Rybářský domek stál poblíž. Rybník se ve starých listinách jmenoval Třtěnský.

V osadě Valdov pod velkým rybníkem stál mlýn čp. 50.

Podle dochovaných záznamů byl majitelem mlýna čp. 50 mlynář Karel Krejčí.

„Mlýn měl postaven špičák, válcovou stolicí a francouzský kámen mimo obvyklých vysévačů“ (z evidence o mlecích a šrotovacích zařízeních pořízené v roce 1938). Vedle mlýnice byla okružní pila. Mlýn původně pohánělo vodní kolo na svrchní vodu o průměru 6 metrů. V roce 1903 nechal mlynář Karel Krejčí pro svůj mlýn vyprojektovat a postavit vodní spirální Francisovu turbínu o výkonu 3,5 HP.

Až po stavbě turbíny se uskutečnilo místní šetření, na kterém byl dodatečně dán souhlas s jejím spuštěním se všemi připomínkami k provozu. Jednání na místě se zúčastnil správce Trautmansdorffského panství z Dřevěnice, starosta obce Valdov, mlynář Jan Adamec, majitel mlýna čp. 51 po toku Heřmanky a úředník inspekce. Byly stanoveny podmínky pro vypouštění vody a vyznačen pevný bod.

V roce 1914 byl majitelem mlýna čp. 50 ve Valdově Jan Knap. Dne 17. 7. 1914 c.k. okresní hejtmanský v Nové Pace vyřizovalo žádost správy panství knížete Karla z Trautmansdorffů v Dřevěnici za osazení normálního znamení a stanovení nejvyššího dovoleného napjetí vody v rybníce č. parc. 77/1 ve Valdově a žádost Jana Knapa majitele mlýna čp. 50 za zjištění jednotlivých výšek vodního zařízení tohoto mlýna. Komisionální jednání bylo vedeno ve smyslu § 23 a 84 zákona o právu vodním a byl učiněn zápis, v němž je uvedeno, že rybník č. kat. 77 ve Valdově náleží panství Kumburskému. Dále uvedeno: „Voda ke mlýnu (čp. 50) odvádí se žlabem dřevěným 42 cm širokým pod cestou č. kat. 947 a to do náhonu, který nad mlýnem jest zakončen železným brlením, od něhož vede cementová roura na turbínu, k níž bylo uděleno vodoprávní povolení ze dne 10. 10. 1905, č. 29552. Turbína jest Francisova o kapacitě 60 sek. l. o spádu 6,85 m. Rybník jest opatřen splavem o 2 okenicích 86 cm širokých. Na hrázi na levé straně splavu a to ve vzdálenosti 5 m 20 cm od středu splavu zakopán byl kamenný sloup 60 x 60 cm do čtverce a 1 m dlouhý, do jehož hlavy vsazeny byly dvě skoby a hřeb s vytesaným: F. K. T - 1914. Tento pevný bod byl vzat za základ nivelace s cotou 100.000 a ostatní výšky jsou se vztahem na tento pevný bod. Turbína dá se

Adamcův mlýn

říditi regulačním kolečkem z kolny vedle mlýnice, kdež jest umístěna okružní pila turbínou rovněž poháněná.“

Mlýn čp. 50 měl v roce 1938 v nájmu i Karel Laška.

Druhým mlýnem ve Valdově byl mlýn čp. 51 Josefa Knapa. O mlýnu je uvedeno: „Mlýn jest přízemková, z tvrdé hmoty stavěná a šindelem krytá budova. Jest na jedno umělé složení. Leží na pravé straně vodovodu, na jehož levé straně se jedna pila nachází. Mlýn jest vlastně pod rybníkem. Voda ku mlýnu tomu jde z podkolí mlýnu čp. 50 ve Valdově, do níž se potok Prosečský připojí. Oba potoky jsou v rybníku č. parcely 920 uchyceny.“ Pozdějším majitelem mlýna čp. 51 byl Jan Adamec.

Dne 14. 1. 1917 Jan Adamec písemně prohlašuje, že nejdéle do 1. května dá vyhotoviti plánek vodního zařízení u mlýna čp. 51 ve Valdově a předloží jej úřadu za účelem schválení změn provedených od roku 1880. Podotkl také, že zamýšlí mlýn prodat. Mlýn byl tehdy poháněn vodním kolem o průměru 6 metrů asi 60 cm širokým na svrchní vodu. Mlynář Jan Adamec uvádí: „Ve mlýně je stolice válců francouz a špičák. Pila stojí, ale neřeže se, je na spadnutí.“ Vodní dílo bylo zaměřeno dne 2. 9. 1914 geometrem ing. Františkem Volfem a vypracován polohopisný plán.

Posledním mlynářem byl syn Jana Adamece - Blažej Adamec.

Adamcův mlýn od šedesátých let minulého století již nebyl v provozu. Objekt krátký čas užívalo Jednotné zemědělské družstvo Valdov. Původní mlýnská část chátrala a nebyla již udržována.

Z vodního kola zůstala jen dřevěná hřídel o průměru 0,55 metru v rozpadlém štoku jako pozůstatek minulosti.

Vodní nádrž nad mlýnem je nyní suchá. Heřmanka ji obtéká v původním korytu pod mlýnem.

Vlastimil Hrnčíř, foto: autor, archiv

Velký rybník ve Valdově

Z HISTORIE BAŽANTNIC

Pernatá zvěř byla u nás odjakživa velmi oblíbeným pokrmem. Nejen domácí husy a kachny, ale také divočina a mezi ní samozřejmě bažanti. V Čechách už od pozdního středověku vznikají menší obo-ry, oplocené lesíky a louky na panských pozemcích, určené pro umělý chov bažantů... aby bylo na podzim co lovit.

Není doloženo, kdy a jak se bažant dostal do Čech. Každopádně chov původně dovezeného bažanta kavkazského nabyt v Čechách takové proslulosti, že tento druh dostal jméno bažant český. Byl to statný pták a prodával se nejen v Čechách, ale i do zahraničí. Později importované druhy bažantů z východní Asie byly menší hmotnosti, postupně se s místními zkřížily a také u nich převážil dominantní znak - bílý obojek. Podle bílého proužku na krku poznáme na první pohled, že máme před sebou takzvaného bažanta obecného, který kulinářsky zdaleka nedosahuje kvalit původního bažanta českého. Tito lehčí bažanti však měli naopak úspěch v zemích, kde šlo spíše o střelecké úspěchy lovců, například v Anglii, neboť ulovit pomalého, těžkého kohouta není taková vášeň jako ulovit toho, který lehce a rychle létá.

Vrátíme-li se k začátkům chovu bažantů, sláva bažanta českého spočívala také v umění, jak jej chovat „na divoko“, to znamená, že jakoliv chráněn během vývoje, musel být schopen vypuštění do volné přírody. Takzvaný voliérový chov, podobný umělému odchovu kuřat, produkuje totiž jedince, kteří se nedokáží orientovat v přírodním prostředí, nenalézají potravu a rychle hynou.

Bažanti jsou velice žraví, a tak je pro ně charakteristické, že většinu dne tráví pobíháním a sháněním potravy. Vzlétnou jen neochotně, hrozí-li jim nebezpečí. Živí se hmyzem, housenkami, motýly, slimáky, zrním, semeny, čerstvě vzkličeným obilím nebo jinými zelenými částmi rostlin. Z pohledu zemědělce se jejich „užitečnost“ ve volné přírodě obvykle měří tím, že požírají mandelinku bramborovou, běláška zelného a semena plevelu.

V prostředí, v němž se bažantům dobře daří, nesmí chybět voda. Suchá místa bažanti opouštějí. Nemohou též žít v chladné a větrné krajině nebo ve vysokém lese. Mají rádi slunce a teplo. Klima v krajinách nad 700 m n. m. je pro ně již příliš drsné. U nás jim vyhovují remízky v nižších nadmořských polohách, neobdělávané části zemědělské půdy, křovinaté pláně, lužní lesy v blízkosti polí a luk, listnaté lesy. Bažanti sbírají potravu na polích a lukách, na noc se pak uchylují do lesa, kde hřadují na stromech. Říká se, že pro své pomalé reakce mají mnoho nepřátel, vynahrazují to však velkým počtem mláďat. Jejich sta-

vy ve volné přírodě v posledních desetiletích decimovala zemědělská velkovýroba, používání pesticidů a dalších ochranných a podpůrných chemických prostředků, které se projevily dramatickým úbytkem i jiné divoké pernaté zvěře, jako jsou koroptve či křepelky. V současnosti je bažantů v české přírodě zanedbatelné množství a nebýt umělého odchovu, již by neexistovali.

Umělý chov bažantů v současnosti kombinuje halový odchov bažantů s vypouštěním do bažantnic. Aby se bažant jako druh u nás udržel, chovatelé vypouštějí ročně tisíce ptáků do volné přírody. Při všech technických vymoženostech jde o náročné podnikání, neboť uměle chovaná kuřata bažantů jsou náchylná k virovým, bakteriálním i parazitárním onemocněním a do stadia vhodného k lovu jich dožije asi 50 %.

Ze současných bažantnic jmenujme alespoň bažantnici „Poodří“ u Nového Jičína, bažantnici Černíkovice u Rychnova nad Kněžnou,

kteřou od roku 1992 již zase spravuje rodina Kolowrat-Krakowsky, rozsáhlou skupinu devíti bažantnic v Židlochovicích, jež se v literatuře zmiňuje poprvé v roce 1697, nebo slavnou bažantnici na zámku Konopiště, spojenou s historií života následníka trůnu Ferdinanda d'Este. V těchto bažantnicích se na podzim pořádají hony - na bažanty z vlastního chovu.

Není však již porovnání s dřívějšími poměry. Dobře založené bažantnice fungovaly jako zásobárny, odkud se bažanti rozšiřovali bez přispění člověka na vhodná místa i ve vzdálenějším okolí a přirozeně se rozmnožovali. Zlatý věk bažantnic nastal v Čechách v sedmnáctém a osmnáctém století, kdy patřilo k dobrému tónu mít bažantnici na každém velkostatku. Čím větší bažantnice, tím více bažantů, a tím větší chlouba. Postupem času jich stále přibývalo, nové byly zakládány i v devatenáctém století. Příkladem je bažantnice v Šilheřovicích v Beskydech, založená v roce 1852 rodinou Rothschildů.

Bažantnice se objevují v místních názvech, a tak jsou uchovány i poté, co jejich původní funkce zanikla. Vstupujeme-li na půdu bažantnice, máme před sebou okrsek, který sloužil svému účelu často i po několik století. Jakoby mimochodem se přitom na některých místech zachovaly takzvané pralouky, tedy louky, které v minulosti nebyly nikdy ničím jiným než loukami, starobylé partie lužních lesů či staleté porosty mohutných listnáčů. Ve dvacátém století se pak tyto okrsky stávají přírodními rezervacemi, územími chráněnými zákonem před devastujícími vlivy člověka v krajině. V České republice se uvádí kolem 200 takových území. Přírodní rezervace se vztahují nejen k ochraně biotypu a krajiny, ale také k ochraně vzácné flory a fauny, která v nenarušených oblastech dobře prospívá.

Neví se přesně, kdy a kým byla založena Bělohradská bažantnice, ale podle všeho to byl nepochybně některý z majitelů, kteří vlastnili tvrz, později zámek, přilehlé lesy a polnosti v sedmnáctém či spíše v osmnáctém století.

Ačkoliv byl chov bažantů v Čechách znám již za panování Karla IV., je známo, že jeho pravý rozkvět nastal až po třicetileté válce. Vzhledem k tomu, že se jednalo o nákladnou investici, nebudeme asi daleko od pravdy, představíme-li si, že bělohradskou bažantnici zakládali majitelé panství, kteří měli v místě dlouhodobou perspektivu svého

působení, a vyplatilo se jim vyhradit relativně velké území pro umělý odchov bažantů. Byl to Berthold Wilhelm von Waldstein, který nechal postavit kostel Všech svatých, přestavět původní tvrz na barokní zámek a zemřel v roce 1724? Nebo Johann Ernst von Schaffgotsch, který byl manželem dědičky bělohradského panství - jeho neteře?

Ani provoz bažantnice nebyl levnou záležitostí. Kromě odborného personálu bylo třeba různých technických úprav, aby se bažantům v ohraničeném území dobře dařilo. Celková plocha Bělohradské bažantnice činí dnes přes 50 hektarů.

Na konci devatenáctého století se bažantnice stala lázeňským parkem náležejícím k nově vzniklým Annamariánským slatinným lázním a sloužila k procházkám lázeňských hostů. Byla po celém obvodu oplocena a jejich pět branek se na noc uzavíralo. Na samém počátku existence jako lázeňského parku se dokonce do bažantnice chodilo na průkaz lázeňského hosta. Je však také pravdou, že se v té době v okrajových částech bažantnice těžila rašelina jako blízký a levný zdroj léčebného prostředku na nemocné klouby.

V dostupném okolí Bělohradu najdeme další bažantnice, v nichž můžeme prožít výjimečná setkání se vzácnými rostlinami i živočichy. Každá má trochu jiný ráz, ale o to více potěší tělo i duši. Kovačská bažantnice se nachází na dně mělkých, dávno vysušených rybníků. Proto to první, co spatříme, jdeme-li k ní od obce, jsou obrovské věkovité duby na někdejší hrázi. Také Ůlibická bažantnice, dnes přírodní rezervace s množstvím ptačích druhů, byla založena na místě bývalých rybníků. Rozkládá se na ploše 27 hektarů. V Miletínské bažantnici půjdeme podle potoka a uvidíme duby tak staré, že si snadno dovedeme představit, jak k nim naši pohanští předkové nosili oběti. Jako chráněné území byla tato bažantnice vyhlášena v roce 1956. Trochu dále na východ si můžeme zajet také do Vřešťovské bažantnice u Velkého Vřešťova, a vydáme-li se na jih směrem k Hradci Králové, objevíme bažantnici Hoříněveskou - obě poslední leží na bývalém smiřickém panství a byly Smiřickými založeny.

Bělohradská bažantnice je přírodní památkou od roku 1990. Z chráněných rostlinných druhů zde roste například upolín nejvyšší, který můžeme v době květu spatřit na Jelení či Daňčí louce, a skromné luční orchideje - prstnatec májový a prstnatec pleťový, hojně kvetoucí koncem května na hospodářsky využívaných vlhkých loukách. Velice bohatá je skupina ptáků hnízdících v dutinách starých stromů, počínaje strakapoudem velkým a několika druhy sov konče. Sídí zde spousta netopýrů. Koho zde však pravděpodobně nezastihneme, jsou bažanti.

Milena Černá, foto Bělohradské bažantnice - archiv

KRYŠTOF HARANT

Z POLŽIC A BEZDRUŽIC

Český šlechtic, diplomat, spisovatel a hudební skladatel byl jednou z nejvšestrannějších osobností přelomu 16. a 17. století. Napsal knihu Cesta z Království českého do Benátek a řadu hudebních děl, znal několik jazyků, působil jako komorník císaře Rudolfa II. Po bitvě na Bílé hoře ale upadl v nemilost a roku 1621 byl jako jeden z 27 českých pánů popraven na Staroměstském náměstí.

Kryštof Harant se narodil roku 1564 na hradě Klenová v západních Čechách. Základní vzdělání získal v Plzni a ve 12 letech odešel na přání svého otce Jiřího Haranta (1522 – 1584) do Ambrasu nedaleko Innsbrucku, kde sídlil tehdejší český místodržitel Ferdinand II. Tyrolský. Na jeho dvoře získal Kryštof Harant široké humanistické vzdělání. Naučil se latinsky, řecky, německy, italsky, španělsky a problém mu nedělala ani francouzština a hebrejšтина. Velké znalosti získal také v zeměpise, historii, literatuře, právu, vojenství a především v hudbě, která se stala jeho velkým koníčkem.

Po smrti svého otce se jako dvacetiletý vrací do Čech, aby převzal rodové statky. Život na venkově je pro něho ale poněkud nudný a to i po přestěhování za svou ženou Evou Černínovou z Chudenic do Touškova nad Mží. Narodí se jim dcera a syn, Kryštof Harant ale roku 1593 odchází bojovat do války s Turky. Jako poručík menšího vojenského oddílu prokáže vojenský talent a cit pro řízení dělostřelby. V poli stráví

Kočky lovící hady. Tento způsob potírání obtížných hadů, o němž se Kryštof Harant doslechl ve Středomoří, pokládal za natolik kuriózní, že jej dal ve svém cestopise vypodobnit.

čtyři roky v Uhrách, jak se tehdy říkalo na „krchovu Evropy“, a v roce 1597 se vrací do Touškova. Rodinné pohody si ale moc neužil. Jeho žena zemřela na mor a obě děti si vzala do výchovy její sestra v Plzni.

„Všechno tu na mě padá, musím pryč,“ stěžuje si Kryštof a chystá se do světa. V cestovatelských plánech ho povzbuzuje jeho švagr Heřman Černín z Chudenic, ale žene ho i praktický cíl: císař Rudolf II. má pro cestovatele slabost a třeba by se mohl uchytit u jeho dvora. S Heřmanem Černínem a jeho sluhou se v dubnu 1598 vypravili do Benátek a odtud poté 12. července vypluli na loď Silvestra přes Krétu na Kypr a do palestinské Jaffy. Na oslech se pak vydali do Jeruzaléma, na horu Olivetskou, do Jericha, k Mrtvému moři, do Betléma a k řece Jordánu. Jejich další cesta vedla do Egypta. Do Gazy šli pěšky a pak se na člunu přeplavili do delty Nilu. Odtud odpluli do Káhiry a s karavanou se dostali i do Suez a k Rudému moři. Putování nebylo snadné a často při něm šlo českým šlechticům o život. 12. listopadu vyplouvají oba cestovatelé z Alexandrie zpět do Evropy. Kryštof trpí celou cestu zimnicí. V Benátkách přivítají rok 1599 a zároveň se jejich cesty rozdělují, Černín zde zůstává a Harant spěchá za dětmi do Plzně.

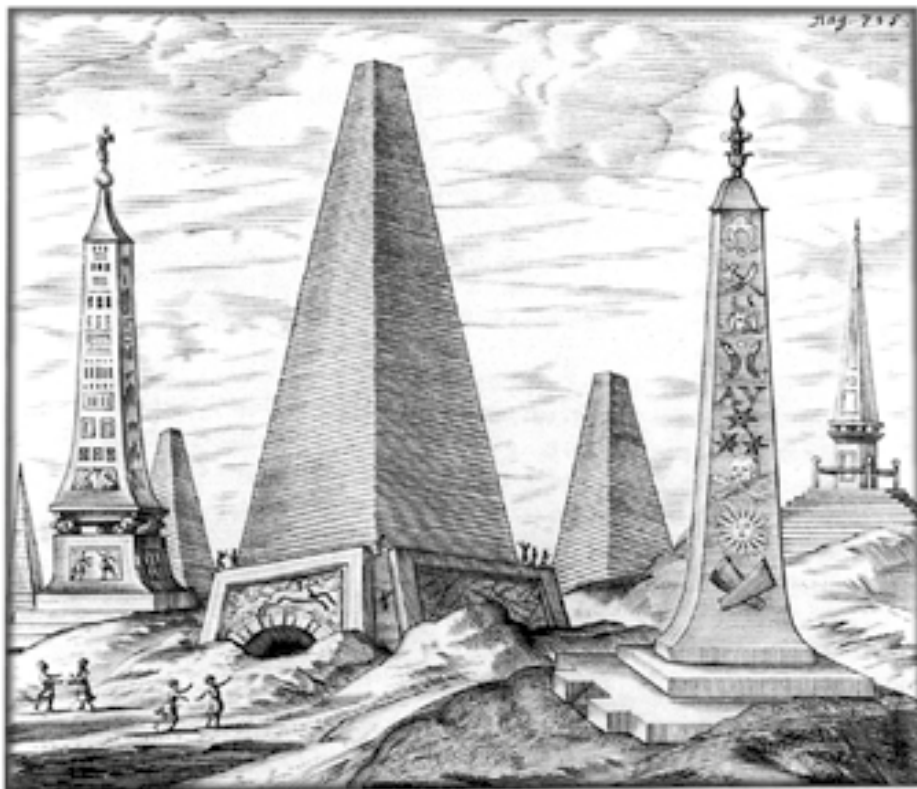
Děti ho znají spíše ze vyprávění. „To se teď změní, už vás neopustím,“ slibuje jim. Osud ale chce jinak. Na podzim téhož roku obě děti náhle během 6 dnů umírají na mor. Kryštof Harant se v Plzni seznamuje s císařem Rudolfem II., který se zde usadil právě kvůli obavě z moru. Císař ho povolal ke dvoru a 11. května 1601 je jmenován císařovým komorníkem. Rudolfova přízeň ho těší, ale peníze z císařské pokladny mu moc nechodí a u dvora se zrovna levně nežije. Svoji situaci vyřeší tak, jak je to v té době zvykem. Ožení se s bohatou vdovou. Roku 1603 si vzal Barboru, vdovu po Karlu Škopkovi z Bílých Otradovic a na Pecce, čímž získal polovinu hradu Pecka. Nové útočiště je jako stvořené pro sepisování cestovatelských vzpomínek a skládání hudby. Jeho dvorský plat mu ale na údržbu peckovského panství stěží stačí, proto žádá o zapůjčení některých vysokých úřadů. Úspěšný ale nebyl, protože se Rudolfovým rádcům zdál málo nábožensky pevný.

V roce 1604 se mu narodí dcera Rozina Alžběta, ale o tři roky později ho čeká žal, když při porodu dalšího dítěte umírá jeho žena i dítě. „Je mi čtyřiačtyřicet a jsem bez syna,“ uvažuje Kryštof Harant a zacílí na ženu o generaci mladší. Se svou třetí ženou Annou Salomenou Hradišťskou z Hořovic vyžení v roce 1609 nejen slušný majetek, ale

i podnikavou tchyni, která jim navíc půjčuje peníze. V roce 1612 odkupuje Anna Salomena zbývající část Pecky, takže rodina může využívat celý hrad. Narodí se jim synové Jan Vilém, Leopold Jiří, Václav Rudolf a dcera Sybila.

Kryštof Harant zůstal věrný dvoru i za panování Rudolfova bratra Matyáše. Stal se dokonce dvorním radou, po čase byl ale ze všech funkcí odvolán a bez odpovídající penze propuštěn. Ve 48 letech se mu však od dvora odchází těžce. Matyáš ho ale ještě jednou využije, když ho vyšle v roce 1614 do Španělska, aby tam odevzdal Řád zlatého rouna z pozůstalosti Rudolfa II. Zkušený cestovatel projede kus Evropy, mnohem důležitější je ale jeho vnitřní cesta, když katolické vyznání vymění za evangelické. Horlivým katolíkem nikdy nebyl, proto také neudělal větší kariéru u Rudolfova dvora. Stejně tak se nestal ani zapáleným evangelíkem. Spíš udržuje společenské styky s pány z tohoto tábora. Albrechtem Janem Smiřickým ze Smiřic a Václavem Budovcem z Budova. Pražská defenestrace v roce 1618 ho ještě mine, ale vír dalších událostí vcucne i váhavého intelektuála Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic.

V roce 1619 byl jmenován vojenským komisařem a když se Matyáš Thurn rozhodl zaútočit na Vídeň, stal se velitelem jeho dělostřelců. Stavovské dělostřelectvo mělo jen 10 děl, přesto se Harantova střelba stala pověstnou, dokonce se prý trefoval do oken císařského hradu Hofburg. Cíl ovšem splněn nebyl a Vídeň bez problémů odolala. Po návratu do vlasti se Kryštof Harant zúčastnil generálního

„Viděli jsme zdaleka Pyramides u Cairu, a zdály se, jako by nějaké vrchové byli,“ napsal Kryštof Harant o nejúchvatnějších pamětihodnostech Egypta, které si však kvůli záplavám nemohl prohlédnout zblízka.

sněmu a hlasoval pro volbu Fridricha Falckého českým králem. Po jeho korunovaci v listopadu 1619 byl Harant jmenován královským komorníkem a dvorním radou a dokonce prezidentem České komory.

Bitvy na Bílé hoře 8. listopadu 1620 se nezúčastnil, a proto po jejím skončení počítal s tím, že jeho potrestání nebude přísné. Na základě nařízení císaře byl ale Kryštof Harant v březnu 1621 na Pecce vojáky z pluku Albrechta z Valdštejna zatčen. Když vítr během cesty sfoukl z jeho hlavy klobouk, šibeničně si zavtipkoval: „Brzy poletí s kloboukem i hlava...“ Od března zasedal mimořádný hrdelní soud, který připravil rozsáhlou obžalobu. Harantova vina podle ní spočívala v tom, že porušil přísahu danou císaři, podílel se na volbě Fridricha Falckého, přijal od něho úřad prezidenta České komory, účastnil se Thurnova tažení do Rakous a dal střilet do oken císařova sídla. Harant se sice hájil, soud ale jeho argumenty nepřijal a v sobotu 19. června vynesl rozsudek smrti. O dva dny později kat Mydlář jednou dobře mířenou ranou mečem ukončil jeho život. Tělo i s hlavou bylo poté odvezeno na Pecku, kde byl pohřben.

„Vzkažte mé milé manželce, ať setrvá ve víře podobojí, děti ať nesvěruje do výchovy jezuitům a pečuje o poddané,“ požádal Kryštof Harant kněze před popravou. Anna Salomena se ale za čtyři roky po popravě provdala za manželova švagra a někdejšího společníka z asijské cesty Heřmana Černína z Chudenic. Ten byl během stavovského povstání velkým odpůrcem protestantů, jejich popravu vítal a seděl při ní dokonce na lavici soudců. Rodina se vrátila ke katolické víře a Harantovi synové, kteří k nevlastnímu otci láskou nezažili, byli dáni na výchovu k jezuitům.

Pavel Šubr podle článků v časopisech *History a Profit* a knihy Kryštof Harant, foto archiv

Poprava 27 českých pánů na Staroměstském náměstí

VÝSTAVA FUCHSIÍ

Na samém prahu Českého ráje, v Újezdci, je ráj manželů Pavla a Jany Suchardových. Každý rok v létě otvírají svou soukromou zahradu kolem roubeného domu všem, kdo se chtějí potěšit množstvím a nevídanou nádherou květů fuchsii.

Pan Pavel Sucharda je zasvěceným průvodcem

Jak to všechno začalo?

Návštěvou výstavy v Liberci, kde si paní Jana v roce 1996 koupila od pěstitele prvních deset fuchsii. Každý rok pak manželé jezdili do Buchlovic, tam byla v zámku největší sbírka těchto květů u nás. Dnes vyjíždějí i do ciziny, vozí je z Holandska, které je spolu s Belgií jejich největším pěstitelem. Suchardovi v roce 2002 uspořádali v Památníku K. V. Raise svou první výstavu. Dnes vlastní asi 600 různých kultivarů fuchsii, celkem je jich na světě až 8 000.

Jsou to živé organizmy, proto vyžadují stálou péči. Nelze si od nich vzít dovolenou. Původem z Jižní Ameriky, Nového Zélandu, Austrálie, požadují speciální stanoviště v polostínu, nejlépe na severní straně. Ideální teplota je do 20 stupňů. Snášejí dobře vanutí vzduchu, slabé profukování je chrání před nejhorším nepřítelem, molicemi a sviluškami. Ale bez chemické ochrany speciálními postřiky se neobejdou. I substrát chtějí specifický, propustnou zem. Vyžadují přiměřenou závlivku, obohacenou o hnojivo. Nesnášejí přemokření. Mají rády pohyb, proto je dobré rostliny obracet a přemisťovat. Přezimují úspěšně v chladném prostředí, Suchardovi za tím účelem vybudovali skleník.

Jednotlivé druhy fuchsii se liší barvou, od bílé přes růžovou, červenou, fialovou, modrou i vzácnou oranžovou, jen do žluté se jim moc nechce. Dorůstají různé výšky, některé jsou převislé, z keříčkových fuchsii se dají vypěstovat stromkové. Odrůdy se tak liší vzrůstem, velikostí, tvarem a barvou květů i listů. Květy bývají jednoduché nebo poloplnné, plnokvěté, jsou i květy obří. Nejznámější odrůdou je u nás červená, tmavě vosková Márinka. Paní Jana si oblíbila Perlu bílých rytířů s malým jednoduchým květem. Je růžová, odolná, dobře vzrůstá.

Během let získali oba pěstitelé cenné zkušenosti, mají hluboké odborné znalosti. Svým květinám dobře rozumějí, přesto i je často překvapí. Fuchsie jsou vůbec holky rozmarné. Některé si zakládají na kráse, snaží se přetrumfnout jedna druhou a upoutat na sebe pozornost. Každá fuchsie má jako člověk období, kdy je nejkrásnější. Jsou květiny, které se na výstavě rozzáří, přímo viditelně se chtějí blýsknout. Ale stojí je to tolik energie, že po skončení výstavy i odejdou. Jiné, skromné jako Popelky, náhle vykuknou, probudí se, i ony zatouží vyniknout. Právě ty jednoduché staré odrůdy jsou odolnější, víc nakvétají. Nejchoulostivější jsou fuchsie bílé, ty nesnášejí tolik slunce jako odrůdy tmavé a oranžové.

Není divu, že pěstitelů těchto ušlechtilých květů přibývá. Manželé Suchardovi získali přes fuchsie mnoho přátel v celé republice, rádi jezdí na setkání fuchsiařů ve Hvozděanech. Doma mají práci rozdělenou. Pavel zajišťuje technické záležitosti, mimo jiné topí v zimě ve skleníku, chodí dvakrát za noc přikládat. Jana obstarává odbornou stránku věci a vede účetnictví. Podřídili květinám svůj režim dne, musejí toho oba zvládnout mnoho. Přesazování, hnojení, množení, aranžování, jen zalévání trvá v létě dvě hodiny. Příprava výstavy je nesmírně náročná. Fuchsie začínají kvést na konci května, na výstavu musejí být do závěsů krásně nakvetlé.

Paní Jana Suchardová se stará o fuchsie opravdu s láskou

15. 7. 2004

Oči přecházejí z té záplavy nádherných květů.
Hluboce se klaníme a obdivujeme mravenčí,
nekonečnou práci kolem stovek květů, aby mohly
potěšit řadu dalších obdivovatelů a pěstitelů...

10. 7. 2007

Kam oko pohlédne, samá krása.
Člověk pobíhá od jedné k druhé a neví,
kterou by měl raději doma.
Celá výstava je pohlazená po duši...

13. 7. 2005

Na kole jsme přijeli, fuchsie jsme viděli,
je tu pěkné počasí, srdíčko to potěší.
Přejeme vám, naši milí, abyste tu dlouho byli,
S fuchsiami, přáteli, dlouho se tu těšili.

14. 7. 2008

Každý člověk potřebuje pro výživu své duše něco jiného.
Někdo maluje, jiný píše a další třeba opravuje chalupu.
Manželé Suchardovi žijí svou duši pěstováním fuchsii
a ještě se dokáží s ostatními při té hostině podělit.
Za to jim díky!

12. 7. 2011

Podle jedné pověsti se na konci duhy nachází hrnec dukátů.
A právě ten pomyslný konec duhy jsme našli zde,
v krásném spektru barev nádherných květů.
A tak společně s nalezenou duhou jsme našli
i cenné dukáty ukryté v lásce a pili těch,
kteří tuhle krásu vypěstovali a starají se o ni.

Suchardovi otevrou svou zahradu opět v červenci. Co všechno tu bude k vidění? V zahradě je na 1 500 rostlin. Begonie, karafiátky, tilandsie v závěsech, muškáty, sto kusů růží. Doplnují je exotické kamélie, fikovník, rostliny okrasné, myrta, i léčivky jako máta, kozlík lékařský, česnek medvědí a jiné. Ale hlavně a především vkusně naaranžované překrásné bohaté fuchsie, českým libozvučným jménem čilka!

Každý rok přichystají majitelé zahrady pro své návštěvníky něco nového. Je tu jezírko, kaskády, děti mohou vidět kozičky, chovají zde berana, ovci s jehňaty, exotické ptáčky. Zahrada to je ojedinělá, lidé se zde vnitřně ztiší, procházejí mlčky, soustředěně, zahloubání do sebe. Vracejí se sem, přijíždějí i zdaleka a ti, kdo přišli poprvé, se rozhlíží s nelíbeným úžasem. Zápisy v návštěvní knize hovoří výmluvně. Zahrada Suchardových je v Újezdci, což je část Syřenova, vzdálená 10 km od Jičína a 1 km od Klepandy. V krásném prostředí, obklopená hustými smrkovými lesy, asi půl km od zříceniny Bradlece, na dohled je hrad Kumburk. Prohlídku zahrady tak můžete spojit s příjemným celodenním výletem, zakoupit lze i výpěstky rostlin.

Výstava bude otevřena ve dnech 5. - 15. července od 9 do 18 hod.

Nezapomeňte, fuchsie si už pilně chystají ty nejhezčí oblečky, natřásají si sukénky, chtějí se vám líbit! Přijměte srdečné pozvání manželů Suchardových!

Vám, Pavle a Jano, děkuji za to, že nám otvíráte svůj podivuhodný svět. Přeji vám hodně radosti, trpělivosti a síly do vaší náročné práce. Ať jste za svou lásku ke květinám odměněni bohatými šlechtitelskými úspěchy, třeba tím nádherným květem, o kterém sníte!

Antonie Vanišová, foto: archiv Suchardových

VOJTÍŠEK JAN STARŠÍ

VOJTÍŠEK JAN

VOJTÍŠEK ADA

VOJTÍŠKOVÁ BOŽENA

STÍNY SMRTI ZA HEYDRICHIÁDY V NAŠEM MĚSTĚ

Je v lidské povaze, že se neradi vracíme k prožitkům smutným a zlým. Jsou však i takové, na něž zapomenout nesmíme. Je to ona doba úděsného ponížení a pokoření našeho malého národa v letech nacistické okupace, kdy nám uchvatitelé sahalí přímo na kořen života národního bytí. A nejhorší snad z těch ponurých šesti let bylo období heydrichiády v roce 1942. Smrt, která tenkrát mstila atentát na největšího pomocníka Hitlerova Heydricha, kosila české vlastence v Praze na Pankráci, v Kobylisích, v Lidicích, v Ležákách, v pardubickém Zámečku i jinde, zasáhla i sedm známých obyvatel našeho města.

Jdete-li z Malého náměstí Vojtíškovou ulicí ke kostelu, dovíte se o tom z pamětní desky na jednopatrovém domku č. 206, kterou na věčnou paměť umučeným odhalil v červnu 1946 bělohradský MěstNV. Zmíněná deska takto žaluje:

Dům číslo 354

Pamětníkům tento stručný zápis faktů snad stačí, avšak nepamětníkům, zvláště pak mladším generacím, je třeba leccos doplnit. Svět totiž ještě není docela urovnán a nelze se domnívat s naprostou určitostí, zda se někde v něčí hlavě opět nezrodí plán na ovládnutí světa.

Vojtíškoví byli Jihočeši. V Bělohradě si v roce 1923 zakoupili subvenční domek, jehož majiteli se stali za deset let. Byl přízemní. Hodně se nalopotili, aby z malé tiskárničky upláceli dluhy a uživili své tři děti. Ty dorůstaly a také postupně rodičům pomáhaly. Zvláště Jan se stal nepostradatelným pro obchodní vedení tiskárny. Oba synové, později i dcera, se velmi aktivně zapojili do místního kulturního života, hlavně v tělovýchově a sportu.

Zdálo se, že život Vojtíškovy rodiny zklidněl a občas se u nich usmálo štěstí. I citelný nedostatek místa v jejich domku byl v roce 1938 odstraněn přístavbou patra.

Až ten osudný 17. červen 1942! Tehdy časně zrána přijeli se silným policejním doprovodem k jejich domku pražští gestapáci, aby odvezli rodiče i děti na Pankrác. Pro syna Jana, který už byl ženat, si zajeli do jeho bytu u Bažantnice v č. 354.

Současně zatkli v Mnichově Hradišti úředníka okresního úřadu Jelínka, který byl snoubencem Boženky Vojtíškové. Po dvou měsících zapadly dveře vězení i za Kristinou Vojtíškovou, manželkou Jana Vojtíška ml., kterou gestapáci při první razii ušetřili, protože byla matkou půlročního děcka. Tenkrát také odvezli i zřízence tiskárny Jaroslava Trojánka. Ten ještě zanedlouho naposled spatřil Běláhrad, když ho gestapáci přivezli,

Jaroslav Trojáněk - zaměstnanec tiskárny

aby jim v lesíku Homolka ukázal místo, kde zakopal anglickou pistolí, kterou mu dal do úschovy Jan Vojtíšek ml.

Nacističtí „nadlidé“ nezapomněli při zatýkání vyrabovat celý byt a odvézt si bohatou kořist. Boženka měla mít za týden svatbu. Byla tu proto slušná výbava. Vykradený dům svěřili do ochrany místní četnické stanici. Ta po dohodě s místním starostou vše uzamkla a zapečetila. Po několika dnech přijeli pobrat nějaké ty zbytky gestapáci z Jičína.

Tiskařské stroje a značné zásoby papíru byly ukradeny koncem října a odvezeny do dílny terezínské pevnosti. Nic z toho po válce vráceno nebylo, avšak Karlu Kudrovi, správci pozůstalosti po Vojtíškových, se podařilo v pohraničí získat náhradu a tím znovu oživit Vojtíškovu tiskárnu.

Zatčení Vojtíškových způsobilo zděšení. Mnoho opatrných dotazů viselo ve vzduchu. Nikdo však nic nevěděl, protože tajnost ilegální činnosti odvláčených byla opravdu dokonalá. Soudilo se, že se v tiskárně tiskly letáky, potravinové lístky a fingoané průkazy. Jiní usuzovali, že šlo o něco společného s atentátem na zastupujícího říšského protektora. Teprve konec nacistického panství přinesl skoro úplné světlo do této tragédie. Přihlásili své výpovědi spoluvězně Vojtíškových z Terezína, přišlo novinářské a knižní zpracování gestapáckých archivů a na něco si vzpomněli i bělohradští občané.

Tak se objasnilo, že Jan Vojtíšek ml. byl zapojen do ilegální organizace, v níž pracoval pro zpravodajskou službu a od začátku roku 1942 byl u něho ukrýty pro pomoc shozeným parašutistům, jimž pomáhal dostat se do Pardubic k veliteli npor. Bartošovi. Parašutisté se obraceli na podobné úkryty podle smluvných inzerátů v Národní politice. Tak např. ve dnech 1., 2., 5., 6. a 8. května 1942 byl ve zmíněném časopise inzerát: „Koupím slovník jazyka českého. Nabídky na adresu Jan Vojtíšek, Lázně Bělohrad 354.“ O této činnosti všichni z rodiny nevěděli. Určitě jen Janova manželka Kristina, bratr Adolf, budoucí švagr Jelínek a něco snad i Janův otec.

Jak se celá věc prozradila? Z výpovědi terezínských spoluvězňů Dr. Jana Jíny a policejního strážmistra Jana Balíka vysvítá, že otec Vojtíšek sám udal na gestapu, že ve svém bytě nechal v době před atentátem přespat cizího muže, kterého přivedl snoubenec dcery Boženky Jelínek. Využil prý Frankovy výzvy o beztrestnosti těch, kteří se sami přihlásí, že poskytnou útulek osobě bez policejního přihlášení. Nevíme však, kdy a kterému gestapu bylo toto přiznání učiněno.

Zato víme, že 16. června 1942 se přihlásil pražskému gestapu Karel Čurda, který zradil své kamarády a všechny pomocníky parašutistů, tedy i bělohradský úkryt.

Gestapo se pustilo horečně po nových stopách. Ještě v noci jedni vyjeli do Lázní Bělohradu, druzí do Pardubic a v Praze se připravoval úder proti pravoslavnému kostelu Cyrila a Metoděje v Resslově ulici, kde se v kryptě ukrývali čtyři účastníci atentátu a ještě další tři parašutisté. Všichni se udatně bránili proti přesile útočníků a raději volili smrt, než by se vzdali.

O osudech Vojtíškových víme z výpovědí už zde jmenovaných spoluvězňů a dále ze svědectví Dr. Boh. Horáka z Prahy. Jan Vojtíšek ml. a jeho nastávající švagr Jelínek byli asi umučeni v Praze. Staří Vojtíškoví, jejich mladší syn Adolf a dcera Božena byli z Pankráře převezeni do Terezína. Oba muži byli záhy přiděleni do vězeňské tiskárničky, kde na ručním lise pracovali na tisku knihy o historii terezínské pevnosti. Ředitel věznice, pověstný Jöckel, chystal toto dílo jako dar pražskému gestapákově Jeschemu. Zpočátku se jim pracovalo poměrně dobře. Často jim i štěstí přálo, že se viděli a přes zeď mohli promluvit s paní Vojtíškovou a Boženkou, jež byly na sousedním dvoře. Ale najednou Jöckel nařídil urychlení práce. Tiskaři pracovali až do vysílení a v dílně museli i spát. Konečně bylo dílo hotovo a zase bylo několik dní lépe. Po 20. říjnu však přišel ten hrozný den. Všichni Vojtíškoví byli zařazeni do transportu smrti a odvezeni k likvidaci do Mauthausenu.

Kristina Vojtíšková - Janova choť

Jediná úřední zpráva přišla bělohradské četnické stanici od státního soudu v Mauthausenu o popravě Kristiny Vojtíškové a Jaroslava Trojánka s příkazem, aby byla sdělena pozůstalým. Den popravy uveden 24. října 1942.

Z Vojtíškovy krve tu zůstala jen malá Janička. Její maminka Kristina ji po zatčení manželově odvezla do Nových Benátek ke své přítelkyni paní Řípkové. Tušila, že i ji čeká neúprosný osud a domnívala se, že její dítě bude u Řípků dobře schováno. Ale gestapo bylo neúprosné. Malou Janu Řípkovým odňali a umístili ji v německém dětském útulku v Krči. Teprve po válce se opět dostala ke svým pěstounům.

To by bylo zhruba vše, co by doplnilo strohý nápis na Vojtíškově desce.

Takových památníků drobných i velkých je rozseto v naší republice tuze mnoho. Netýkají se jen obětí heydrichiády, ale obětí všech druhů našeho odporu. Je spočítáno, že za nacistické okupace zahynulo na 360 tisíc našich lidí, a to na frontách, v partyzánských bojích, na popravištích, ve věznicích, koncentračních táborech a na barikádách. Za heydrichiádu bylo zatčeno 3188 občanů, z toho 1357 popraveno a ze zbytku zahynula většina v koncentračních táborech. Někdy se i diskutovalo, zda celý náš odboj byl nutný. Většina poctivých a rozumných hlasů zní kladně. Ano, bylo třeba světu ukázat, že se náš lid ve své většině nesmířil s vnucenou „ochranou“ a se ztrátou svobody, že není pravda, co Němci světu rádi vyhlášovali o klidu a spokojenosti v Protektorátu.

Dům číslo 206

Dům číslo 206
a na něm deska z mramoru.
Zastav se na chvíli,
pozvedni zrak svůj nahoru,
kde sedm jmen je vepsáno,
jež kolemjdoucím hlásají,
že drama veliké je dohráno.

Zastav se na chvíli
před domem číslo 206
a nech se minulostí
dovnitř tiše vést.
Tam lásky chorál k vlasti zněl,
když v hrůze války svět se chvěl
a národ český v porobení
v žalářích zmíral v utrpení.

Dům číslo 206
odboje ohněm vzplál.
Vylétly jiskry rudé - letěly v dál,
až v jejich záři
s vyděšenou tváří
vrahové ustrnuli.
Ne, nadarmo jste nezemřeli,
Vy všichni Vojtíškoví
i Ty, Jaroslave Trojánku!

Článkem Františka Pařízka a verši Marty Knapové, které vyšly ve Zpravodaji MěNV v Lázních Bělohradě v roce 1973, si připomínáme 70. výročí heydrichiády, která tak krutě dopadla i na naše město a rodinu Vojtiškovu.

Pojďme se však podívat na další osudy Vojtiškovy tiskárny a nová zjištění o odbojové činnosti rodiny Vojtiškovy.

Jana Vojtišková - jediná, která přežila

Hned po válce se Revoluční národní výbor v Lázních Bělohradě snažil pomoci malé Janičce Vojtiškové, o kterou se starali její pěstouni manželé Řípovi v Benátkách nad Jizerou. Prvním úkolem bylo zajistit pro ni rodinný majetek. Zařízení tiskárny bylo Němci odvezeno a nebylo možno jej získat zpět. Úkolu se ujal národní správce Karel Kudr. Podařilo se mu získat jiné tiskařské stroje z pohraničí a uvedl Vojtiškovu tiskárnu znovu do provozu. Rada národního výboru zároveň v úctě k umučeným pojmenovala ulici, v níž stojí dům rodiny Vojtiškovy, jejich jménem. Současně rozhodla, že tiskárna ponese při jakýchkoliv změnách majitele po půl století jméno svého zakladatele.

Skutečnost však byla naprosto jiná. Už v srpnu 1950 byla na návrh generálního tajemníka Polygrafických závodů n.p. činnost Vojtiškovy tiskárny zastavena. Marné byly protesty poručníka malé Jany Vojtiškové pana Karla Řípy proti odvezení tiskařských strojů Východočeskými tiskárnami n.p., neboť stroje jsou jejím majetkem. Dům č.p. 206 byl nakonec národním výborem pronajat a v padesátých letech potom dokonce za dosud ne zcela objasněných okolností prodán...

Vojtiškovi s dcerou Janou

Po roce 1989 objasnili historici a novináři bližší podrobnosti o odbojové činnosti Jana Vojtiška mladšího. Těsně před koncem roku 1941 seskočili na území protektorátu parašutisté ze skupiny SILVER A, kteří měli za úkol vytvořit podmínky pro další parašutisty. Veliitel skupiny npor. Alfréd Bartoš obdržel v lednu 1942 radiotelegrafickou cestou z londýnské centrály kontakt na Jana Vojtiška mladšího. Na Vojtiška upozornil důstojník sloužící v An-

glii, nadporučík Rudolf Drbohlav, který před odchodem do ciziny v Bělohradě žil a po válce bydlel s anglickou manželkou v budově lesní správy proti bělohradskému zámku. Rodinu Vojtiškových znal i přední pracovník zpravodajského oddělení londýnského exilového ministerstva národní obrany Václav Knotek.

Alfréd Bartoš poslal do Lázní Bělohradu svou pardubickou spojku Hanu Krupkovou. Jan Vojtišek ji ochotně přijal a dal k dispozici pro další parašutisty svůj byt u Bažantnice. Ty měl pak posílat ke Krupkovým do Pardubic. Od nich vedla cesta k SILVER A a odtud na vedení domácího odboje. Hana Krupková pak Bělohrad ještě dvakrát navštívila a vzniklo tak přijímací středisko pro parašutisty z Anglie.

Koncem března 1942 přistáli v polích u Telče členové skupiny OUT DISTANCE Adolf Opálka, Ivan Kolařík a Karel Čurda. Od začátku je však pronásledovaly problémy, Opálka si při dopadu zranil nohu a Kolařík ztratil doklady s fotografií své milé. Opálka proto navrhl, že se rozdělí a na základě inzerátu v Národní politice se sejdou u Vojtiškových v Bělohradě. Inzerát se ale neobjevoval, a tak Opálka přijel k Janu Vojtiškovi už 9. dubna. O několik dnů později se v Bělohradě u Jana Vojtiška objevil i Čurda a následoval Opálku do Pardubic. Měsíc po OUT DISTANCE přistál v protektorátu pod názvem STEEL radiista Oldřich Dvořák. Také on navštívil Jana Vojtiška, protože pouze z Bělohradu vedla cesta k SILVER A do Pardubic.

O několik týdnů později, 27. května 1942, spáchali parašutisté ze skupiny ANTROPOID Josef Gabčík a Jan Kubiš atentát na říšského protektora Reinharda Heydricha a začalo jedno z nejkrutějších období českých dějin. Po Čurdově zradě se naplnil také osud rodiny Vojtiškovy. Ještě koncem října 1942 se dostavili do Lázní Bělohradu k Vojtiškovým členové výsadku ANTIMONY, v Bělohradě ale našli už jen zapečetěný byt. Jeho majitelé byli 24. října 1942 v Mauthausenu popraveni...

Připravil Pavel Šubr,

foto: archiv, Ladislav Stuchlík

OBĚTI VÁLEČNÉHO BĚSNĚNÍ

V letošním roce vzpomínáme 70. výročí popravení rodiny Vojtíškovy a jejich zaměstnance Jaroslava Trojánka Němci. Byla to odplata za pomoc osobám spojeným s atentátem na Reinharda Heydricha.

Druhá světová válka a německá okupace však nezanechaly v Bělohradě jen tyto oběti. Patří sem i osoby zavražděné za genocidy proti židovskému obyvatelstvu, dále osoby padlé na konci války při osvobozování vlasti a v důsledku válečného chaosu.

Vzpomeňme na ně, aby ve víru dějin nebyly zapomenuty.

Karel Lederer

KAREL LEDERER - prokurista v Goldschmiedově továrně. Divadelník, vedl místní kino, byl velký sokol a člen obecního zastupitelstva. Na začátku války byl odveden za svou sokolskou činnost k vyšetřování. Zastřelen byl při pokusu o útěk z koncentračního tábora v Buchenwaldu. Jeho manželka nebyla židovského vyznání a válku přežila.

Druhá rodina **Ledererova** měla dům pod Malým náměstím v dnešní Vojtíškově ulici. **OTTO LEDERER** se z koncentračního tábora nevrátil, podrobnosti jeho konce nám nejsou známy. Byl dvakrát ženatý. Syn z prvního manželství válku přežil. Manželka **Ida** narozená 26. 4. 1872 byla popravena s ostatními Židy z Bělohradu 20. 1. 1943 v Osvětimi.

V Zátíší žila rodina Schützova. Otec **SIMON SCHÜTZ** narozený 29. 4. 1883 byl skladníkem na dráze. Spolu s manželkou **Pavlinou** narozenou 14. 3. 1888 a synem **Oskarem** narozeným 12. 8. 1908 byli odvezeni 13. 1. 1943 do Terezína a 20. 1. 1943 v Osvětimi popraveni.

Na konci války přišli o život vlivem válečného chaosu tři mladí muži.

EDUARD JAKOUBEK - zastřelený při oslavě vítězství nešťastnou náhodou na ruském tanku

FRANTIŠEK MOUCHA - 4. 5. došlo ve městě ke střelbě. Byl zabit německou kulkou.

JAN VARVAŘOVSKÝ - 5. května byl zastřelen Němci při jízdě na kole do práce.

Vážení čtenáři, pokud vám jsou známy další válečné oběti a jejich osudy, prosím, informujte zaměstnance Městského kulturního střediska v Lázních Bělohradě, aby mohly být zaznamenány a nezmizely v propadlišti dějin.

Ladislav Stuchlík,

foto: archiv, Ladislav Stuchlík

BĚLOHRADŠTÍ ŽIDÉ

Žili v Bělohradě beze všech rozdíků. Poctivě pracovali a zapojovali se do společenského života městečka. Po uvedení německých protizidovských zákonů byli vytrženi ze svých domovů a sestěhováni do domu Ledererových. Dům stojí proti Fričovu muzeu. Odtud vedla jejich cesta do koncentračních táborů.

Dům Ledererových

Před druhou světovou válkou žila v Lázních Bělohradě rodina Herrmanova. Herrmanovi zemřeli ještě před válkou. Zůstalo po nich šest dospělých dětí, které všechny válka poznamenala. Podle informací získaných od Jiřího Krause, syna jedné z dcer Herrmanových, byl jejich osud velmi pohnutý.

MARTA HERRMANOVÁ narozená 7. 5. 1891 provozovala v Lázních Bělohradě obchod se střížním zbožím. 13. 1. 1943 byla odvezena do Terezína a 6. 9. 1943 v Osvětimi popravena.

MARIE HERRMANOVÁ - Krausová se nevrátila z koncentračního tábora. Před deportací v Bělohradě nežila, podrobnosti jejího konce nám nejsou známy. Byla matkou Jiřího Krause, dnes žijícího v Kanadě, který poskytl cenné informace.

ALOIS HERRMAN - nevrátil se z koncentračního tábora. Před deportací také nežil v Bělohradě a podrobnosti jeho konce nám nejsou známy.

KAREL A ALFRÉD HERRMANOVI - deportaci a pobyt v koncentračním táboře přežili. Dožili v Čechách. Karel zemřel asi šest let po válce v Kolíně, Alfréd v šedesátých letech v Lázních Bělohradě.

FRANTIŠEK HERRMAN - před válkou odešel do Anglie, kde bojoval v řadách britské armády proti nacistům. Po válce se vrátil domů, ale po roce 1948 odešel do Kanady.

Další popravená židovská rodina byla Wienerova. **RICHARD WIENER** byl ředitelem Goldschmiedovy textilní továrny. Bydleli ve vile u továrny. S manželkou **Irenou** měli dvě děti, **Otu a Evu**. Oba rodiče a syn Ota byli 13. 1. 1943 odvezeni do Terezína a 20. 1. 1943 v Osvětimi popraveni. Eva zemřela ještě před válkou.

BASKETBALISTKY V BAŽANTNICI

„Včera jsem viděl běhat v Bažantnici vysoký mladý ženský,“ říká mi soused Mírek a já tušil o co jde: basketbalový národák žen si dal dostaveníčko v našem městě. Předloni se u nás v Bělohradě odrazily k báječné cestě za světovým stříbrem. Loni zase k přípravě na evropský šampionát. A letos si tady ladí formu, aby v létě mohly startovat na londýnské olympiádě. Na olympiádu posune děvčata úspěšná kvalifikace od 25. června do 1. července v turecké Ankaře.

Byla chladná středa uprostřed májového měsíce a já jsem s diktafonem a kolegou foťákem vyrazil na tréninkové fotbalové hřiště u Bažantnice. Osmnáctičlenný kádr děvčat měl kondiční trénink, který vedl Aleš Kaplan, jenž patří v této kategorii k absolutní české špičce.

Všechno dění pečlivě sledoval muž občas zahalený, vzhledem k chladu, do kapuce - hlavní trenér Lubor Blažek. A tady jsou krátké rozhovory z tohoto tréninku.

1 EVA VÍTEČKOVÁ

ZVVZ USK Praha, křídlo/pivot, dres č. 15:

K vám do Bělohradu se rády vracíme. Jsou tady příjemní lidé i pěkné prostředí. Letos jsme u vás již potřetí. Kvalifikace v Ankaře nebude jednoduchá. Není slabých týmů. Doufám, že to zvládneme a olympiáda bude naše. Pokud uspějeme ve skupině, tak nás bude čekat asi Japonsko nebo domácí Turecko. Já bych raději brala rychlé a menší Japonky, než domácí Turkyně, které mají v kádru i několik Američanek.

Co mám s sebou na odražení? My se spolubydlící Míškou Uhrovou většinou hodně na pokoji pokecáme. Občas nějaká televize a z muziky mám ráda Simply Red a Rock Sette.

2 JANA VESELÁ

Seattle Storm, křídlo, dres č. 4:

Pro Strom života a Bělohrad mám jen slova chvály. Všichni nás již vidí na olympiádě, ale turecká kvalifikace nebude žádná procházka „růžovým sadem“.

3 ALEŠ KAPLAN

kondiční trenér:

Bělohradské soustředění má za úkol nastartovat hráčky po volnu, které měly po konci sezony. Po strážce rekondiční i kondiční nám zdejší prostředí plně vyhovuje. Při minulých soustředěních jsme jezdili i na kolech. Na Zvičinu, na Pecku. Letos jsme kolo vynechali, je dost nepříjemná zima. Nemohl jsem skloubit práci trenéra u národního týmu fotbalistů a basketbalistek. Zůstal jsem věrný děvčatům...

4 MARTIN PETERKA

PR manažer ČBF:

Úžasné prostředí, které pomáhá holčákům regenerovat po sezoně. Procedury máme ve Stromu života, běhání v Bažantnici, na fotbalovém hřišti je kondiční trénink a v hale odborného učiliště basket. Jsme tady od pondělí do pátku.

Jedna menší perlička. Když jely holky vloni na Pecku, tak se nechala Tereza Pecková fotit před cedulí Pecka. Zkrátka Pecka na Pecce.

5 LUBOR BLAŽEK

hlavní trenér české basketbalové reprezentace:

Bělohrad je naše osvědčené místo. Dobře se tady pracuje a vhodně se doplňuje lázeňská péče a vlastní trénink.

Kvalifikace v Ankaře nebude snadná. Ve skupině máme Nový Zéland a Argentinu. Pokud uspějeme, tak nás čeká utkání roku s Japonskem či domácím Tureckem. Každý už nás vidí na olympiádě, ale ve sportu je možné všechno. A na kolik procent věřím v postup? Když řeknu málo procent, tak to bude vypadat, že si nevěříme. Když hodně, zase budeme frajery. Děvčatům věřím a v postup taky.

Televizní přenosy z turecké kvalifikace asi nebudou. Sportovní televizní kanály zahltí ME ve fotbale. Ale držet palce našim basketbalistkám můžeme. Vždyť formu ladily u nás v Bělohradě.

Eduard Čeliš, foto: Václav Lejdar

KLEMPÍŘSTVÍ
A POKRÝVAČSTVÍ
IMLAUF
LÁZNĚ BĚLOHRAD

KOMPLETNÍ REKONSTRUKCE A REALIZACE
NOVÝCH STŘECH VČETNĚ KLEMPÍŘSKÝCH
A TESAŘSKÝCH PRACÍ, VZDUCHOTECHNIKA.

tel.: **603 541 290**
www.imalauf.eu, imlauf@imalauf.eu

ZUŠ HOŘICE

Havlíčková 1107

Ve školním roce 2012/2013 nabízí ZUŠ Hořice na pobočce
v Lázních Bělohradě přípravné hudební studium pro tyto nástroje:

HOUSLE
ZOBICOVÁ FLÉTNÁ
KLARINET
KEYBOARD
SBOROVÝ ZPĚV

Tyto nástroje se vyučují na ZŠ K. V. Raise v Lázních Bělohradě.
Současně s výukou hudebního oboru nabízíme výuku literárně
dramatického a výtvarného oboru také v ZŠ Lázně Bělohrad.
Pro starší zájemce je možnost výuky i jiných nástrojů a sólového
zpěvu na ZUŠ v Hořicích.

Bližší informace
získáte na tel.:
724 060 136

KLEMPÍŘSTVÍ - POKRÝVAČSTVÍ

Z&L Kundrát
Lázně Bělohrad

739 013 876, 731 554 243
www.strechykundrat.net
e-mail: strechyL.Kundrat@seznam.cz

čerstvé pečivo 7 dní v týdnu

Josef
Rýdl
s.r.o.

- posezení
- automat na teplé nápoje
- denní tisk
- připojení wifi

Prodejní doba

Po - Út
6,00 - 12,00
So
6,30 - 10,00
Ne
7,00 - 10,00

Lázně Bělohrad, Vojtíšková ul.
493792573 pekarna@josefrydl.cz

www.josefrydl.cz

STAVOPA

Zednické a obkladačské práce

Zdeněk Pauk

Výstavba RD za bezkonkurenční ceny
Zateplení, omítky, obklady, dlažby
Rekonstrukce

Barákova 534
507 81 Lázně Bělohrad
e-mail: Stavopa@seznam.cz
tel.: 739 137 698

Od 1. 7. 2012

AKCE NA ZATEPLENÍ FASÁD

CENA KOMPLETNÍHO SYSTÉMU OD 780 Kč/m²
PROVÁDÍME POUZE S CERTIFIKOVANÝMI MATERIÁLY OD FIRMY
CERESIT-HENKEL, CAPAROL, WEBER

TAKOVÍ JSME BYLI

Narodil se 7. března jako T. G. Masaryk a Ivan Lendl. Letos oslavil pětasedmdesátku.
Reprezentační gólman Ivo Viktor mu říkal básníkář, trenér Václav Ježek pohádkář Andersen, další trenér Vejvoda se ptal: Kdo to psal?
A kabina řekla: Franta Černoch. Vejvoda: To zas bude detektivka!

LEGENDÁRNÍ SPORTOVNÍ REDAKTOR, NOVINÁŘ A SPISOVATEL **FRANTIŠEK ČERNOCH**

také nunto dodat, že zarputilý Bělohradák, žijící již skoro půl století v západočeském Tachově.

V létě 1982 napsal rozsáhlý text Takoví jsme byli aneb Života běh sportovního novináře.

Tento text vyšel v Čs. sportu až o osm let později - v roce 1990.

K JUBILEU FRANTIŠKA ČERNOCHA PŘINÁŠÍME Z NĚHO VÝBĚR.

* če *

NÁŠ BĚLOHRAD

Hrál jsem na housle, jen tři týdny: obě strany přišly na to, je to k ničemu, nechodil jsem už hladit koně k Jakoubkovým, raději sport a hlát sportovní knížky pod lampou a snít o tom, že jednou budu panem Laufrem a Mašlonkou, tys to ovšem nechtěl, tatínku, představoval sis mne s bílejšíma rukama jak pan farář a ty, a michat mastičky a sypat prášky a sedět v kině vždy na kraji řady, protože když měl v Bělohradě někdo rýmu a kašel, tak třeba v devět večír věděl, kde lékárníka najít. Šel tedy do sokolovny, kde bylo odjakživa kino, a ty ses zvedl, dal léky a nikdy's zřejmě neviděl žádný film do konce, ten Ona brání vlast nebo jako já pětkrát za sebou Timur a jeho parta...

Když přišel osmačtyřicátý a v něm únor, my rodina, co si asi pětkrát denně myla ruce, byla nakloněna nad rádiem, a když Gottwald měl tu památnou řeč, tak ty, nejslušnější člověk v městečku, jsi zařval: „*Lékárna je v háji, Fanoušku!*“ a mně to bylo všechno už tenkrát jasné. To jsem si přestal psát i vlastní (pitomoučké) hry do loutkového divadla.

Jen jako bývalý ministrant si tak večer říkám, kde zůstali všichni dobří andělé - nepomohli a tys, který vykořisťoval leda sám sebe, jezdil do Hořic a ten z Hořic - vykořisťovatel, zase do Bělohradu. V období, kdy ševcové řídili chemičky a obuvníci továrnu na klobouky a už byl konec všem pečným rohlíkům v několika krámech, protože přišel stát a jelo se hurá k socialismu, sovětská podprsenka je náš vzor, až do zblbnutí. Když v Moskvě přišlo, v Praze už otevírali paraple.

Coby čtrnáctiletý jsem dělal nejen vlastní sportovní noviny a vylepoval je na záložně, ale i sekretáře fotbalu a referáty o místních plejbech rovněž vylepoval, psaný na stroji během zápasu, když jste šli s panem Balcarem a Kučerou domů, už musel viset referát, teď když je Večerní Praha hotová už v deset

dopoledne a kdyby v poledne vypadly Venglošovi čtyři zuby, tak se to čtenář dozví až druhý den.

Bylo náhle po lékárně i svobodě. Kdeže poslední volby v šestačtyřicátém?! vyhráli jste u nás vy, národní socialisté, s panem výpravčím Novákem jste si kynuli do okna - vítězové. Za dva roky šmytec, nové volby - jednotná kandidátka Národní fronty nebo bílý lístky. Babička mi řekla: „*To uvidíš, co jim vyvedu!*“ a šla a do urny hodila fotografii T. G. Masaryka na koni. Amen.

Měl jsi, tatínku, v městečku první hodinky se stopkama, tak tě hokejisti pověřili, budete měřit čas, tady je siréna na kliku a tys vždycky významně ukončil třetinu. Houkalo to jako kdysi u Jinů poledne. Někdy's nechal dojet Slávka Formanů na branku soupeře přes čas...

Já o tom psal a ještě stačil hlásit do rozhlasu a taky se bavil, když starší Forman, Láďa, přišel jednou za tebou před důležitým mačem s Novou Pakou, má jako průjem, a pane lékárníku, kdyby něco, a ty, velký přítel sportovců, ano, dostal medikament a pak zase skučel, už nebyl tejden na WC...

NOVOPACKÝ GYMPL

Tenkrát jsem napsal do Čs. sportu, jak se na našem gymnáziu sportuje, přijel inspektor z Hradce a kde je autor? Profesorka prstem ukázala a pak jsem jel pro sadu hokejek do krajského města, ruštinářka-ředitelka mně odpustila, že jsem neuměl Dopis Tani Oněginovi.

Na spartakiádu študáci museli cvičit skladbu Svazarmu - ji-

nak vás nepustíme k maturitě. Když byla okresní spartakiáda v pětadesátém, padal sníh, hlásil jsem na střeše stadiónu a tělocvikář Cerman mi šeptal: „*Jsem zejtra na tebe zvědavý u maturity!*“ A taky ano, reparát z matiky. Třída byla vždycky napjatá a žasla smíchy, co vymyslím za zvláštní poučku. Ale ještě jsem musel fotbalistům dojednat přátelák na léto, jako každé pondělí v ředitelně u telefonu.

ZAHRADNICTVÍ FRANTIŠKA NĚMCE

Tatínku, v padesátých letech se už přestávalo zpívat, a my málem věřili, že Edison nevynašel žárovku, ale někdo z Čukotky a málem i tomu, že Karel IV. pochází z východu, přelepovali jsme státníky a když pak jednomu zedníkovi dali do ruky tužku se slabší tuhou a udělali ho tajemníkem MNV, tak ses na mne podíval: „*Ty a novinář? To musíš poznat nejdřív práci dělníka!*“ Byl jsem z týhleť buržoasní rodiny, co jsme nikdy nebyli u moře, měli starý auto - na který jsem se dodnes nezmohl - a taky štěstí, že slavný místní obránce Němec byl vedoucí zahrady a vzal mne tam, abych si pozlatil kádrový profil. Nerozpoznal jsem pivoňku od žita, ale zatloukal hřebíky a vyřizoval agendu fotbalu a hokeje.

REDAKTOREM ČS. SPORTU

21. srpen 1969, reportáž ze šampionátu ve střelbě v Plzni, poslední věta se rozplývá nad naším medailovým přísunem: „*Tak jdi, človče, a věz, že umíme střílet.*“ Fakt - žádná alegorie. A ejhle, už je tu mastná pokuta a důtka, v tom obrovským baráku u Vltavy jsou bděli: „*Černoch blbne národ, aby střílel.*“ Rok potom. Bývalému ministrantovi nepomůže ani svěcená voda.

Chtěl jsem psát, tatínku, prostě pro lidi a ne pro papaláše na ÚV ČSTV, co museli bejt každéj druhej den vyfocený v novinách. To už jsem nevydržel a kdesi kecnul... „*Kdo byl Balzac, ví celej svět, ale kdo v té době byl ministrem kultury ve Francii, neví nikdo, čímž tedy chci naznačit, že kdo byl Panenka nebo Nehoda, bude za sto let vědět každý, ale že Himlové řídili tehdy tělovýchovu, bude každému fuk.*“

Hrdinství přece nesmí být nápadné, já nechtěl být hrdina, ale lidovej kluk, co jezdí za prací přes dvacet let 180 kilometrů, takže může existovat, tatínku milý, větší vůl než já? Nevidím nic pokřivenou optikou, na nikoho nestřílím, nekují atentáty, co nekončí pohřbem. Řečeno jistým mužem: dobré divadlo je takové, když divák chce opustit hlediště a jít hrát taky. Proto jsem chtěl pokaždé čtenáře vtáhnout do děje. Vždy na rovinku, ale často lituji...

PAVLATA, ŠEJKOVÉ A IVAN ANDREADIS

Blížím se do finále! Můj milý Michale Pavlato, herče „od

Buriánů“ - jak říkáme. Kdysi Romeo na křídle. Tak jsem o tobě psal i s poslední větou... „*táta mne dokázal dobře vychovat.*“ Tečka, podpis autora.

A teď se to strhlo. Jistý soudruh na ÚV, že ten Pavlata, co si vychovával dobře kluka, emigroval do Švýcarska. Přes 1000 pokuty (mohu já mít auto nebo chatu?), zákaz zájezdů i do toho Polska. Měl jsem jet tenkrát na den se Spartou do Milána, vrátil liry a Pavlata se mne ptá zkroutě, co budeme dělat: „*Mišo, víš, co můžeme dělat? Hovno.*“

Pravý vrchol měl teprve přijít.

Přišel, tatínku, v létě dvaosmdesátého. Při mistrovství světa ve fotbale jsem napsal, že *kuvajtský šejk* - jeden z mnoha ve výpravě - *rozdává při obědě rybu rukama*. Naši delegaci. Tečka, dost. Vyšlo. Přišli dva z FÚTI a ten člověk, co to psal, ihned z redakce a pokuta 20 000 vydavatel.

Václav Švadlenka v Rudém právu hned přispěchal, Ivo Urban to odmítl, že jsem urazil kuvajtský národ. A při tom je to jejich zvyk, je pro ně čest, že mohou takhle od srdce někoho hostit. Napadl mne, takže manželce ve škole řekli:

„*Ty máš za muže pěknýho syčáka.*“

„*Kdybys napsal, že Reagan žere rukama, daj ti metál, ale šejk...?*“ řekli kamarádi v redakci.

Šéfredaktor uhádal nižší pokutu, mohl jsem zůstat, ale vzdát se fotbalu. Rozhodnutí od Vltavy. Tak jako kdysi Ivan Andreadis „byl vzdán“ stolního tenisu. A on byl přitom devítinásobný mistr světa!

Na fotbalovém svazu, na příkaz jistého pracovníka ÚV KSČ, jsem oznámil, že se vzdávám i dobrovolné funkce tiskového mluvčího svazu. V redakci jsem musel změnit značku na *fzt* což značilo Franta z Tachova, ale oni to obrátili na Franta za trest.

Zákaz výjezdů ven dočasně. Víš, tatínku, co je to dočasnost? Psal jsem o tom, jak cvičí děti, kde se otevírají bazény. Řekli mi jednou: „*Víš co, Marx má výročí, napiš k tomu pár vět za redakci.*“ Dám si papír do stroje, tam napíšu Karel Marx a nevím co dál.

Šel kolem právě Ivan Andreadis, prima kamarád, všiml si nadpisu a nadechl se:

„*Franto, ty vole, to ten Marx hrál pravý nebo levý křídlo za Manchester United?*“

Tak jsem ten papír vyrval a rozmačkal.

Jak jsem se měl, milý tatínku, už dávno, řečeno s Burianem, rozmačkat já sám.

Amen.

foto: Vladislav Rejchrt, archiv FRC

SÁGA RODU DERŠÁKŮ

ANEB JAK BĚLOHRADŠTÍ RODÁCI PŘISPĚLI KE ZRODU SLOVENSKÉHO FOTBALU

Tak k tomuto článku jsem sháněl podklady hodně dlouhou dobu. Dnes už málokdo ví, že se v Bělohradě na Malém náměstí narodila a žila žena jménem Anna Nováková, která se provdala za Augustina Deršáka, z něhož se stal slavný dirigent, sbormistr a skladatel.

Málokdo ví, že se jim v Bělohradě narodili tři synové a na Slovensku k nim přibyl ještě čtvrtý.

A vůbec nikdo neví, že se z těchto synů stali slavní fotbalisté, kteří se zapsali do historie slovenského a později i českého fotbalu. Výsvětlení je prosté. Zprávy o jejich úspěších ze Slovenska ani z Prahy do Bělohradu tehdy nepronikly.

O zakladateli rodu, Augustinu Deršákovi, jsem psal ve své knížce Hudba Raisova kraje. Tehdy jsem znal jeho bohatou činnost pedagogickou, skladatelskou i sbormistrovskou, ale neměl jsem ani potuchy o jeho činnosti sportovní a už vůbec ne o tom, že se se svými syny zapsal také do historie vzniku slovenského fotbalu. O bohaté fotbalové činnosti a úspěších bratří Deršáků i jejich otce se dočteme zejména ve slovenském magazínu Futbal. Najdeme tam o Deršákových mnoho zajímavostí, jen jeden údaj tam schází: že se tři z nich narodili v Lázních Bělohradě, odkud pocházela i jejich maminka. Ale to zas víme my. Celý příběh rodu začíná hned po ukončení první světové války.

Psal se rok 1919. Ve v loňském roce vzniklé nové Československé republice se zřetelně objevily výrazné hospodářské a sociální rozdíly mezi českými zeměmi a Slovenskem a Podkarpatskou Rusí. Proto někteří čeští lékaři, učitelé a úředníci byli vyzváni, aby odjeli na pomoc těmto méně vyvinutým krajinám. Mezi učiteli, kteří odjeli na Slovensko, byl i bělohradský učitel, varhaník a sbormistr Augustin Deršák. Nejdříve zakotvil jako profesor na učitelském ústavu ve Spišské Nové Vsi, kde intenzivně rozvíjel činnost pedagogickou, skladatelskou a dirigentskou.

Po svém příchodu do Spišské Nové Vsi se stal také zakladatelem fotbalového AC Spišská Nová Ves. Ve Spišské Nové Vsi přibyl ke třem Deršákovým sourozencům, narozeným v Lázních Bělohradě, jejich čtvrtý bratříček Jaroslav. Všichni čtyři, vedeni svým otcem, získávali své první fotbalové dovednosti ve Spišské Nové Vsi, ale když se celá rodina přestěhovala do Bratislavy, brzy je objevili „skauti“ I. ČsŠK Bratislava a rychle je zařadili do mládežnických kádřů.

I. ČsŠK Bratislava byl nejen prvním slovenským klubem v historii, ale dlouhé roky také nejlepším. Všichni synové Deršákovi byli velice talentovaní a brzy tři z nich bojovali za úspěchy prvního slovenského fotbalového klubu v nejvyšší československé soutěži.

Z Deršákovců se jako první vyznamenal nejstarší syn **Zdeněk** (nar. 1916). Byl neobyčejně rychlým a technicky skvěle vybaveným pravým křídlem tehdejšího klasického systému hry v pětičlenné útočné formaci. Ještě ani nevstoupil do seniorského věku, když ho trenér Csibi Braun postavil do základní sestavy pro kvalifikační turnaj o postup do 1. celostátní ligy v roce 1935. Patřil mezi nejlepší hráče na hřišti. Prý nadělal brněnské obraně víc starostí než celý útok. Nastoupil ještě v dalších kvalifikačních zápasech, na konto si připsal i góly, takže možno říci, že měl zásluhu na postupu prvního slovenského klubu do nejvyšší čs. soutěže. Bohužel, osudný zápas na jaře r. 1937 v Kladně, kdy mu zalehl a zlomil nohu stokilový brankář Tichý, přerušil jeho slibnou kariéru.

V pořadí druhý narozený **Augustin** začínal jako benjamínkou také s fotbalem, ale protože fotbalové hřiště v Petržalce před válkou obklopovalo nejméně devět tenisových kurtů, nechal se zlákat tenisem. Byl tak dobrý, že získal titul dorosteneckého mistra.

Druhý mimořádný fotbalový talent z rodiny Deršákovy, **Vítězslav** (nar. 1919), holdoval kromě fotbalu také atletice. Vynikal zejména ve skoku vysokém, dokonce překonal slovenský rekord. Jednou musel zcela náhodou zaskočit za zraněného brankáře a podal tak vynikající výkon, že se už z brány nikdy nedostal. Pražská Slávie si dala velmi záležet na získání Vítězslava jako náhradu za **legendárního brankáře Františka Pláničku**.

I nejmladší ze čtveřice Deršákových synů, **Jaroslav** (1920), dorůstal k velké fotbalové slávě. Když mu bylo sedmnáct let, debutoval v celostátní ligové soutěži. Tento debut mu byl osudný. Nastoupil tehdy (na podzim roku 1938) na levém křídle a obránce Urban mu tzv. vysokou nohou šlápl do tváře tak, že mu utrhl kořen nosu a zlomil nosní kost i líce pod okem. Probral se až v nemocnici. Navzdory pohotovému ošetření a starostlivé péči nemocničního personálu v Praze i Bratislavě ho dávali lékaři dokupy několik měsíců. Na fotbal však nezanevřel a prožil první plodnou část svého bohatého života jako fotbalista. Před odchodem všech Deršákovců do Prahy prohlásil: „Jsem rád, že jsme s otcem přispěli k úspěchům slovenského národa.“

V Praze si Jaroslava všimla pražská Slávie. Jeho fotbalové kvality si vynutily post levého křídla v útoku hráčů tak slavných jmen jako **Pepa Bican**, Kopecký, Svoboda, Bradáč a velký talent a později hráč turinského Juventusu Vycpálek. Jaroslav jako nevidaně rychlé křídlo, vybavený výbornou technikou, se stal na tři roky nahrávačem na góly nejslavnějšího českého fotbalisty všech dob, Pepy Bicana. A tady se pomalu končila slibná první část života Jaroslava Deršáka - ta fotbalová. Po skončení II. světové války následovala životní pouť Jaroslava Deršáka na prknech, která znamenají svět. Vystudoval v Praze učitelský ústav a konzervatoř a stal se stipendistou Národního divadla. V roce 1949 byl přijat do operního souboru Státního divadla v Ostravě, kde jako vynikající tenorista ztvárnil řadu postav v operách Smetanových, Dvořákových, Janáčkových a dalších operách světového repertoáru.

V roce 1987 jsme se s Bělohradským ženským sborem chystali uspořádat koncert ke stému výročí narození jeho otce, profesora, dirigenta a skladatele Augustina Deršáka. Jaroslav nám slíbil, že v pořadu vystoupí a přednese několik árií ze svého operního repertoáru. Přijel tehdy k nám, do Černína, abychom se dohodli na přesném programu koncertu. Bohužel k uskutečnění našeho záměru pro onemocnění Jaroslava nedošlo. Potom jsem ho čtvrt století neviděl.

Až 24. září 2011 se u nás v Černíně objevil i se svou manželkou Marií. Je mu v současné době 92 roků, má krásnou, štíhlou postavu, svěží mysl a dobrou paměť.

„Ve svých 92 letech je posledním žijícím fotbalistou z doby první republiky, který hrával s Bicanem, Pláničkou, Kopeckým a dalšími fotbalovými hvězdami.“

Jeho manželka mu je celoživotní oporou - i ona se vloni dožila 91 let. Jaroslav je už posledním žijícím ze slavných Deršákovců.

Zdeněk Prchal, foto: archiv

Rozložitý kostel sv. Mikuláše, kamenný svědek dob dávno minulých, se usadil pohodlně do zeleně uprostřed obce. Původně gotický, připomínaný r. 1357 jako farní, byl součástí tvrze, jejíž zbytky z 2. poloviny 16. století se zachovaly v novodobé farní budově. Při kostele působili novopáčtí řeholníci pauláni, ti provedli v letech 1749 – 1750 jeho barokní přestavbu. Je jednoduší s pravoúhlým presbytářem, se sakristií na jižní straně a hranolovitou věží v západním průčelí. Byl vyzdvižen do úctyhodné výše, vnějšek je bez výrazného členění.

Vnitřek kostela je kryt rákosovým stropem na fabio-nech. Nádherná freska na klenbě znázorňuje v iluzivní architektuře uvedení sv. Mikuláše jako biskupa do chrámu, ze skromnosti se zdráhal přijmout biskupskou hodnost. Byla namalována kolem poloviny 18. století.

Interiér, výjimečně krásný, je laděn v kontrastu bílých stěn a tmavě hnědého zařízení. Impozantní kazatelna, ambon, oba vedlejší oltáře jsou z masivního tmavého dřeva, zdobeného intarsiemi, což jako celek působí mimořádně silným dojmem. Je to úctyhodné dílo A. Suchardy z Nové Paky z roku 1895, nese jeho uměleckou pečť. Ze stejného roku je obraz sv. Mikuláše, který zdobí hlavní oltář. Namalovala ho jeho dcera A. Suchardová – Boudová. Hlavní oltář pochází z roku 1728, později byl upraven. Původně nesl velký tmavý obraz sv. Františka z Pauly, patrona řádu paulánů, ale ten byl přemístěn na faru v Lázních Bělohradě.

Na starobylé kruchtě, opatřené zábradlím s vyřezávanými sloupky, jsou umístěny malé, nedávno opravené varhany. Křtitelnice ohromuje svými rozměry, mohutný kamenný podstavec stojí na lvích tlapách, kryta je víkem z tmavého zdobeného dřeva. Slunce lije své paprsky do

presbytáře dvěma krásnými vitrážemi. Září po opravě svěžími barvami, postavy knížete sv. Václava a kněžny sv. Ludmily z nich vystupují jako živé. Pod hlavním oltářem se nachází malá hrobka, v níž našel svůj poslední odpočinek rytíř Mikuláš Kule. V osmdesátých letech 20. století byl kostel nově nahozen, pro speciální barvu na venkovní omítku se tenkrát jelo s P. Josefem Kajnekem až do Vídně. V těchto letech byl kostel také uvnitř vymalován.

Zvon, zabavený Němci za druhé světové války, se na své místo už nevrátil. Zdejší nadšený zvoník pan Flajšer se ale s prázdnotou věže smířit nechtěl. Dal podnět ke sbírce, sám hodně věnoval a za peníze dárců byl pořízen zvon nový. Byl ulitý v dílně paní Dytrychové na Moravě, chybějící sumu doplatila obec. K jeho vyzvednutí byl pozván jeřáb z Nové Paky, ten ale v rozhodující chvíli vypověděl službu a tak čtyři muži sami vynesli zvon, vážící asi 120 kg, po schodech na věž. Když byl šťastně nahoře, začal dole jeřáb kupodivu zase pracovat. Zvon byl slavnostně instalován 28. září 2001, na svátek sv. Václava. Spolu s ním byly pořízeny i elektrické hodiny.

Na zdi kostela zvenčí jsou dva znakové náhrobníky z let 1549 a 1583. Na hřbitově je před kostelem obnoven a velmi pěkně upraven hrob P. Čenka Macka, zasloužilého faráře v Chotči v letech 1880 – 1932 a jeho matky. Pravidelné bohoslužby jsou zde druhou sobotu v měsíci.

Původní fara přešla už do soukromého vlastnictví, ale v bohaté zeleni kolem, v místech bývalé tvrze, panuje zvláštní ticho. Visí v něm nedořečené tajemství, doznívají kroky dávných předků. Je znát, že Choteč má dobrého patrona, skromného, pokorného, se srdcem plným lásky k lidem. Biskup sv. Mikuláš byl ochráncem vdov, sirotků i těch, kdo byli nevinně pronásledováni.

Antonie Vanišová, foto: Jaroslav Voves, Ladislav Stuchlík

